Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1998 йил 17 февраль сешанба

Сотувда эркин нархда
№ 34-35 (1815-1816)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

16 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов амалий ташриф билан мамлакатимизга келган Қозоғистон Республикаси Бош вазири Нурлан Балгимбаевни қабул қилди.

Ислом Каримов меҳмонни Ўзбекистонга ташрифи билан қутлар экан, икки қардош мамлакат ўртасидаги азалий дўстона муносабатлар янада равнақ топаётганидан мамнуният изҳор этди.

Учрашувда мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик муносабатларини, хусусан, савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ўткир Султонов, Ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

Қабул маросимида Қозоғистон Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Умарзак Ўзбеков ҳозир бўлди.

(ЎзА)

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР — ФАРОВОНЛИГИМИЗ АСОСИ

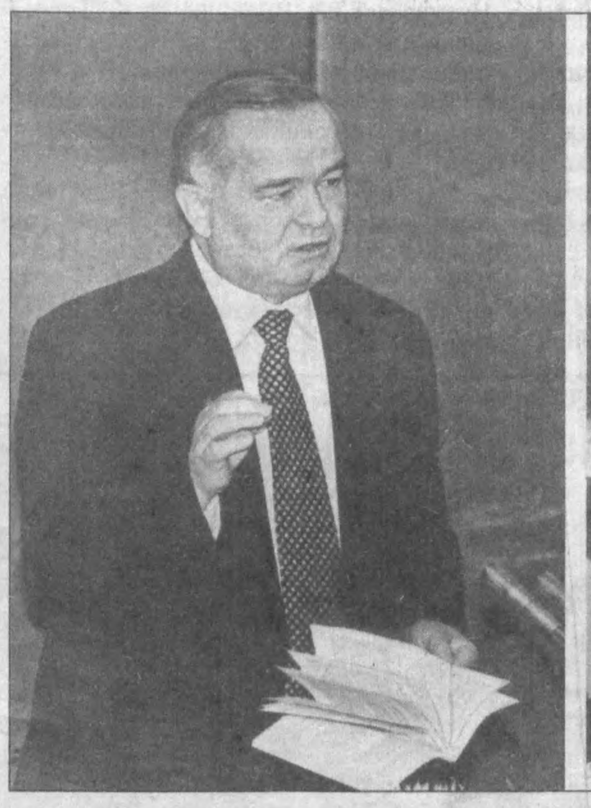

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 14 февраль куни Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ҳокимлари, республика вазирликлари, қўмита, уюшма ҳамда компаниялари раҳбарлари билан учрашди. Учрашув қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни жадаллаштириш масалаларига бағишланди.

Учрашувни Президент Ислом Каримов бошқарди.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, ўзига хос ва ўзига мос тараққиёт йўлини танлади. Халқ хўжалигининг барча жабҳаларида туб ислоҳотлар бошлаб юборилди. Мазкур ислоҳотлар ҳозирги кунда ўз самарасини бераётгани ҳеч кимга сир эмас. Тараққиётнинг "ўзбек модели" хориждаги етакчи мутахассисларни ҳам бефарқ қолдираётгани йўқ. Комил ишонч билан айтиш мумкинки, мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлар айрим давлатлар учун намуна вазифасини ўтамоқда.

Бироқ, бундай ўзгаришлар қишлоқ хўжалигида бирмунча секин кечяпти. Шаклий ўзгаришлар кўзга кўринса-да, қишлоқ хўжалигининг мазмун-моҳиятида ислоҳотлар деярли сезилмаяпти.Бунинг асосий сабаблари собиқ тузумдан қолган эскилик сарқитлари, эскича фикрлаш, боқимандалик ва хўжакўрсинга ишлашдир, деб таъкидлади Президент.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўнинчи сессиясида бу масала кенг муҳокама этилди. Мамлакатимиз раҳбари сессияда сўзлаган нутқида қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни амалга оширишга тўсиқ бўлаётган муаммоларни атрофлича таҳлил қилди. Уларни бартараф этиш йўлларини кўрсатиб берди. Сессияда қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотларни жадаллаштиришга асос бўлиб хизмат қиладиган қонунларнинг лойиҳалари кўриб чиқилди ва умумхалқ муҳокамасига тавсия этилди. Ўзбекистон Республикаси Ер кодекси, "Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисида", "Фермер хўжалиги тўғрисида" ва "Деҳқон хўжалиги тўғрисида"ги қонунлар лойиҳалари шулар жумласидандир. Улардан кўзланаётган асосий мақсад қишлоқ хўжалиги инфратузилмасини янада ривожлантириш, соҳада замон руҳига мос мулкчилик муносабатларини шакллантириш, деҳқонларда ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлик ҳамда ерга эгалик ҳиссини мустаҳкамлашдан иборатдир.

Президент бу масалаларни ҳал қилишда, аввало, мазкур соҳа билан боғлиқ қонуний асосларни қайта кўриб чиқиш зарурлигини таъкидлади. Чунки қонунлар замон талабларига мослаштирилмас экан, қишлоқ хўжалигидаги муаммоларни тўлиқ бартараф этиб бўлмайди. Юқорида қайд этилган қонунлар лойиҳалари бу жиҳатдан катта аҳамиятга моликдир. Давлатимиз раҳбари ушбу қонунлар лойиҳалари муҳокамаси чоғида соҳага тааллуқли барча вазирлик ва идоралар, вилоят ва туман ҳокимликлари, мутахассислар, энг муҳими, деҳқон ва чорвадорлар, фермерлар фикрини ўрганиш зарурлигини қайд этди.

Ислом Каримов мамлакатимиз аҳолисининг 65 фоизи қишлоқ хўжалигида банд эканини айтиб, бу соҳада туб ислоҳотларни амалга оширмай туриб, тараққиётга эришиб бўлмаслигини алоҳида таъкидлади. Зеро, юртимизда миллионлаб инсонларнинг тақдири бевосита қишлоқ хўжалиги билан боғланган. "Ерни боқсанг, у сени боқади", дейди халқимиз. Аммо ана шу ерга муносабат қандай? Ундан ҳамиша ҳам тўғри фойдаланиляптими? Афсуски, бунга ижобий жавоб бериш қийин. Айрим вилоятларда умумхалқ мулки ҳисобланган ерни талон-тарож қилиш ҳоллари учрамоқда. Жойларда ер, сув танқислиги мавжуд бўлгани ҳолда, улардан унумли фойдаланиш яхши йўлга қўйилмаган.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, халқ хўжалиги барча соҳаларининг ҳам муваффақиятли ишлаши кўп жиҳатдан қишлоқ хўжалигига боғлиқ. Қишлоқ хўжалигидаги қониқарсиз аҳвол сақланиб қолар экан, мамлакат саноати, транспорти, умуман барча соҳасига ўзининг салбий таъсирини ўтказаверади. Чунки ишчи ҳам, ҳайдовчи ҳам, олим ҳам — ҳамма қишлоқ хўжалик маҳсулотларига бирдек эҳтиёж сезади. Шу боис, қишлоқ хўжалиги соҳаси муаммолари доимо мутасадди раҳбарлар диққат марказида бўлмоғи даркор. Ҳозир қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган барча хайрли ишларда компаниявозликка йўл қўйиб бўлмайди, бу соҳадаги туб ислоҳотлар узоқни кўзлаб амалга оширилиши керак, дея таъкидлади мамлакатимиз раҳбари.

Муҳокама қилинаётган янги қонунлар ҳаётда ўз ўрнини топиши ғоят муҳимдир. Бу қонунлар такомиллаштирилиб, қабул қилингач, ҳаётий тўсиқларга дош бера оладими? Кундалик турмушга қанчалик мос келади? Энг асосийси, янги қонунларни деҳқонлар онгига сингдириш қандай кечади?

Юртбошимиз бу ҳақда ўз фикр-мулоҳазаларини билдириб, йиғилганлар эътиборини ушбу қонунларни мазмунан тўлдирувчи меъёрий ҳужжатлар масаласига қаратди. Булар ер кадастри, пай жамғармаси билан боғлиқ ҳисоб-китоблар, фермер хўжаликларининг намунавий низоми ва бошқа масалаларни тартибга солувчи меъёрий ҳужжатлардир. Бу борада ҳозир ҳам тегишли ҳужжатлар мавжуд, албатта. Бироқ, улар бугунги кун талабига тўла жавоб беролмай қолаётир. Масалан, ер кадастрини олайлик. Ҳар бир вилоят, ҳар бир туманнинг ўзида бир неча хил ер майдони бўлади. Дейлик, уларнинг айримлари тошли, сув чиқиши қийин бўлса, айримлари унумдор, суғориш катта меҳнатни талаб қилмайди. Бундай ерларни бир хил баҳолаш эса адолатдан эмас. Ҳолбуки, шўро замонида ер айнан шундай баҳоланар эди. Ёки пайчиликни олайлик. Ҳозирги кунда унинг асосий ёки айланма жамғармасини аниқлашнинг ўзиёқ катта қийинчиликларни туғдирмоқда. Пировард даромад ким томонидан ва қай йўсинда тақсимланади? Буни тушуниб олиш қийин.

Ислом Каримов ана шу масалаларга эътиборни қаратар экан, бу борада ишлаб чиқилган қонунлар лойиҳалари ҳар томонлама мукаммал бўлиши билан бирга, уларга риоя қилиш ҳам яхши йўлга қўйилиши зарурлигини таъкидлади. Ривожланган мамлакатлардаги тараққиёт муҳити шуниси билан эътиборлики, у ерларда кишилар қонунга қатъий амал қилади. Биз ҳам ҳуқуқий жамият қуриш йўлидан бораётган эканмиз, фуқароларимизга ана шу руҳни сингдиришимиз лозим.

Янги қонунларда бюрократик тўсиқлар, буйруқбозлик ва боқимандалик иллатига қарши курашадиган жиҳатлар мужассамлаштирилиши лозим. Мисол учун, бирор киши фермер хўжалиги очмоқчи бўлса, идорама-идора сарсон бўлиб юрмасин.

Бугунги кунда қишлоқ хўжалигида ислоҳотлар оқсаётганлигининг асосий сабабларидан бири хўжалик субъектлари ўртасидаги шартномаларга тўла риоя этилмаётгани ҳамдир. Жамиятимизда шартномада кўрсатилган мажбуриятларни бажариш масъулияти тўла қарор топмас экан, эски иллатлардан қутулиб бўлмайди. Шартнома амал қилмаса, унинг ўрнини порахўрлик, боқимандалик ва буйруқбозлик эгаллаши тайин. Шу боис Ислом Каримов хўжалик судлари фаоллигини ошириш зарурлигини алоҳида таъкидлади. Афсуски, республикамиз Олий хўжалик суди ҳам, унинг жойлардаги идоралари ҳам бу масалада сусткашликка йўл қўймоқда. Хўжалик раҳбарлари, оддий деҳқон ва чорвадорлар, муаммо юзага келса, хўжалик судларига эмас, ҳокимликларга мурожаат этишади. Ваҳоланки, хўжаликлар ўртасида юзага келадиган баҳсли муаммоларга ҳакамлик қилиш ва ечиш судларнинг вазифасидир.

Гап санация, банкротлик, тузилган шартномаларга қатъий риоя қилиш хусусида борар экан, давлатимиз раҳбари жойларда, хусусан, қишлоқ хўжалик корхоналарида етиштирилган ва тайёрланган маҳсулотларни ўз вақтида сотиш масаласига эътиборни қаратди. Эски тузумдан қолган иллатладан бири — корхона маҳсулоти ойлаб, ҳатто йиллаб сотилмай ётади. Сабаби ё у сифатсиз, ёки харидорини тополмайди. Бу иллатга барҳам бериш фурсати етди. Маҳсулот ўтмадими, уни арзонлаштириш керак. Ахир чет элларда шундай қилишади-ку. Нега биз уларнинг тажрибасини ўрганмаяпмиз? Маҳсулотни қимматга сотишни кўзлаб омборларда йиллаб сақлаб туришдан нима фойда? Шу каби эскича ишлаш, эскича қарашлардан қутила олмаётганимиз туфайли айрим корхоналардаги тўловларда, иш ҳақини ўз вақтида беришда узилиш ҳоллари кузатилмоқда, қийинчиликлар туғилмоқда. Шу боис қишлоқ корхоналарида ҳам маркетинг усулини кенг жорий этиш, раҳбарларни бунга ўргатиш лозим. Токи корхона аҳли аввал ўз "буюртмалар портфели"ни тўлдириб, сўнг шунга яраша маҳсулот ишлаб чиқарсин. Бу бозор иқтисодиётининг энг асосий талабларидан биридир. Режа кетидан қувиш иллатидан қутулиш фурсати етди.

Президентимиз мамлакатда зарарга ишлаётган корхона ва хўжаликлар кўп бўлса-да, уларни банкротга учраган, деб эълон қилиш ҳоллари камлигини, бу эса бозор муносабатлари шартларига тўғри келмаслигини қайд этди. Айрим раҳбарлар ҳамон боқимандалик кайфиятидан халос бўла олмаётганини танқид қилди.

Мамлакатимизда бир йил давомида 2172 хўжаликдан 421 тасининг раҳбари ўз вазифасидан озод қилинди. Бу эса кадрлар тайёрлаш, танлаш, уларни жой-жойига қўйишда ҳали анча-мунча камчиликлар мавжудлигини кўрсатмоқда. Шундай экан, қишлоқ хўжалигини бугунги кун талабларига жавоб берадиган ишбилармон, билимдон кадрлар билан таъминлаш доимо диққат-эътиборда бўлиши зарур. Аслида раҳбар одам шахсий, оилавий, ижтимоий ҳаётдаги фаолияти билан бошқаларга ўрнак бўлмоғи лозим. Бироқ, бундан ислоҳотлар самараси фақатгина раҳбар ходимларга боғлиқ, деган хулоса келиб чиқмаслиги керак.

Йўлбошчимиз қишлоқ хўжалигидаги муаммоларни ечишда қуйидаги тўрт омилга алоҳида эътибор қаратилиши лозимлигини таъкидлади.

Биринчидан, бу соҳада машғул бўлган ишчи ва деҳқонлар ўзларининг ишлаб чиқаришга бевосита алоқадорлигини ҳис этиши керак.

Иккинчидан, қишлоқ хўжалигида мулкий муносабатларни қарор топтириш, деҳқонларда ерга, мулкка эгалик туйғусини кучайтириш лозим. Мулкка бўлган эскича муносабатга барҳам берилмаса, соҳа меҳнатчилари онгида ўзгариш ясаб бўлмайди.

Учинчидан, пайчилар жамоанинг пировард даромадида ўз улушини аниқ билиши, даромад ўз манфаатига хизмат қилишини англаши керак. Бугунги кунда дивиденд адолатли тақсимланишини таъминлайдиган ҳужжатларга катта эҳтиёж сезилмоқда.

Тўртинчидан, хўжалик фаолиятида иштирок этаётган ҳар бир оила ўз меҳнатига яраша ҳақ олиши зарур. Акс ҳолда унинг меҳнатга муносабати ўзгаради. Шунинг учун ҳар бир оиланинг ўз ҳақини тўла ва адолатли тарзда олишини таъминлашни ҳам эътибордан соқит қилмаслик керак.

Ана шу тўрт омил ишламаса, уларга амал қилинмаса, ислоҳотлар кутилган натижаларни бермайди. Биз уруғ топишимиз, экишимиз, ўз вақтида агротехникани қўллаш ва механизациялаштириш ишларини амалга оширишимиз мумкин, бироқ юқоридаги вазифаларни бажармасак кутилган натижаларга эришишимиз қийин, деди мамлакатимиз раҳбари.

Бу вазифаларни бажариш учун Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, тегишли вазирлик ва идораларга, вилоятлар ҳокимликларига жойларда қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни жадаллаштиришга қаратилган ҳужжатларни ўрганишга бағишланган ўқувлар ташкил этиш топширилди.

Самарқанд вилояти ҳокими А.Мардиев, Андижон вилояти ҳокими Қ.Обидов, Олий хўжалик суди раиси М.Абдусаломов, Сирдарё вилояти ҳокими Ў.Исмоилов, Жиззах вилояти ҳокими Ш.Мирзиёев, Марказий банк бошқаруви раиси Ф.Муллажонов ва бошқалар муҳокама этилган масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Учрашувда Бош вазир Ў.Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И.Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т.Алимов, Бош вазир ўринбосарлари А.Азизхўжаев, В.Чжен, Б.Ҳамидов, Вазирлар Маҳкамаси Ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи Г.Саидова иштирок этди.

(ЎзА)

СУРАТЛАРДА: учрашув пайти. А. ТЎРАЕВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

УКРАИНА ПРЕЗИДЕНТИ ЛЕОНИД ДАНИЛОВИЧ КУЧМАНИ "БУЮК ХИЗМАТЛАРИ УЧУН" ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ва Украина халқлари ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш, икки томонлама давлатлараро муносабатларни ривожлантиришдаги улкан хизматлари ҳамда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, мамлакатнинг халқаро нуфузини ошириш ишига қўшган салмоқли ҳиссаси учун Украина Президенти Леонид Данилович Кучма "Буюк хизматлари учун" ордени билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1998 йил 16 февраль.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИДА

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигида 1998 йил 16 февраль куни маҳаллий ва хорижий мамлакатлар оммавий ахборот воситалари вакиллари учун брифинг бўлиб ўтди.

Брифингда қайд этилдики, сўнгги вақтларда Ўзбекистонда вазиятни беқарорлаштиришга қаратилган айрим экстремистик йўналишдаги диний ташкилотлар ва марказларнинг Покистон ҳудудида олиб бораётган фаолияти билан боғлиқ баъзи салбий ҳаракатлар маълум бўлмоқда.

Маълумотларга кўра, "Ҳизби Ҳаракати Жиҳод", "Даъват ул-Иршод" ва "Покистон ислом уламолари жамияти" каби ташкилотлар ёрдамида ўзбекистонлик, аксарияти Фарғона водийси ёшлари Пешовар туманида жойлашган диний ўқув юртларида ўқитилмоқда.

Ўқув жараёнида ҳаётий тажрибага ва мустақил дунёқарашга эга бўлмаган мазкур ёш йигитларга экстремистик кайфият, жиҳод ва ваҳобийлик ғоялари тарғиб этилмоқда ва инонтирилмоқда. Сўнгра улар 6-7 ой мобайнида Пешовар ва Афғонистоннинг толиблар назорат қилаётган худудида жойлашган махсус лагерларда террорчилик фаолиятининг турли шаклларига ўргатилмоқда.

Мазкур "махсус тайёргарлик" курсини битиргандан кейин бу тоифадаги "тингловчилар" яширин қўпорувчилик фаолиятини амалга ошириш учун ноқонуний йўллар билан, асосан, Тожикистон ва Қирғизистон ҳудуди орқали Ўзбекистонга қайтиб келадилар.

Турли манбалардан олинган маълумотларга кўра, ҳозир Покистондаги мазкур яширин ўқув марказларида Марказий Осиёдан, асосан, Тожикистон ва Ўзбекистондан келган 400 га яқин киши тайёрланмоқда.

Хусусан, Исломободдаги "Жума ул-Санифия", Мардон шаҳридаги "Табон" мадрасаларида ёшлар мафкуравий жиҳатдан тайёрланмоқда. Пешовар шаҳрининг Арбад Роуд туманида, Карачи шаҳрида ҳамда Пешовар яқинидаги Жалхоза, Шамшату, Окули Хатта қишлоқларида исломий жангарилар тайёрлайдиган махсус ўқув марказлари мавжуд.

Фарғона водийсидан Раҳим Ҳожиев, Акмал Ҳайдаров, Қосим Солиҳонов ва бошқалар (ҳаммаси бўлиб 15 дан зиёд) Лаҳор яқинидаги Рейванд шаҳрида "Даъвати таблиғ" номли ислом марказида 5 ойлик махсус тайёрлов курсидан ўтишган.

Бизнинг фикримизча, фаолиятлари тўғрисида Покистон расмий идоралари бехабар бўлган ушбу марказларнинг асосий мақсади исломнинг тинчликсевар тамойилларига ҳеч қандай алоқаси бўлмаган, экстремист йўналишдаги диний мафкуранинг ашаддий, мутаассиб тарафдорларини тайёрлашдан иборатдир. Террорчилик ҳаракатларини амалга ошириш ва вазиятни беқарорлаштириш, анъанавий ислом негизларини барбод қилиш, қонуний конституцион тузумга қарши кураш ва натижада Марказий Осиё ҳудудида ўта экстремист йўналишдаги ислом давлатларини барпо этиш мақсадида мазкур шахслардан жангарилар гуруҳлари ташкил этилади. Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ушбу фикрни тасдиқловчи кўплаб далилларга эга.

Абдували Йўлдошев ва Толиб Мамажонов бошчилигидаги шундай босқинчи гуруҳлардан бири 1994-97 йиллар мобайнида Наманган вилоятида бир қатор ўта оғир жиноятларни содир этган. Дастлабки тергов жараёнида аниқланишича, мазкур гуруҳ аъзолари Покистон ва Афғонистонда махсус тайёргарликдан ўтишган, Тожикистондаги ҳарбий ҳаракатларда иштирок этган, ваҳобийлик ғояларини тарғиб этиб, Ўзбекистонда конституциявий ҳокимият органларини зўрлик йўли билан ағдариб ташлаш лозимлигини очиқдан-очиқ эълон қилишган.

Бундай экстремистик кучларнинг Покистон қонунларига зид ҳолда амалга ошираётган фаолияти тегишли ҳукумат идоралари томонидан назорат қилинмасдан қолмоқда, деган мулоҳазалар Ўзбекистонда вужудга келмоқда.

Ўзаро ҳурмат ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик принципларига асосланган икки томонлама Ўзбекистон-Покистон алоқалари ривожланаётганини таъкидлаган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги қайд этилганлардан Покистон ҳукуматини хабардор этишни лозим, деб билди.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги дўст Покистон ҳукуматига мамлакатда амал қилаётган қонунлар доирасида мазкур салбий кўринишларнинг олдини олиш учун амалий чора-тадбирлар кўришни сўраб мурожаат қилди. Покистон томони бундай хавотирланишнинг сабабларини англайди, деб умид қилинади.

Ўзбекистон томони юқорида зикр этилган экстремистик фаолият тўғрисида Покистон томонидан превентив маълумотлар тақдим этилишини эзгу ният изҳори сифатида баҳолаган бўлур эди.

Юқорида келтирилган фактлар баён қилинган Нота Покистоннинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси жаноб Шаҳриёр Рашед орқали ушбу мамлакат Ташқи ишлар вазирлигига юборилди.

(ЎзА)

ҲАМКОРЛИК МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

16 февраль куни мамлакатимизга амалий ташриф билан келган Қозоғистон Республикаси Бош вазири Н.Балгимбаев пойтахтдаги "Интерконтинентал" меҳмонхонасида Ўзбекистон Бош вазири Ў.Султонов билан учрашди. Мулоқот давомида томонлар ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан фикр алмашдилар. Сўнг, Вазирлар Маҳкамасида икки мамлакат Бош вазирлари раҳбарлигидаги Ўзбекистон ва Қозоғистон делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бўлиб ўтди. Музокараларда Қозоғистоннинг жанубий минтақаларига Ўзбекистон газини етказиб бериш, шунингдек, сув захираларидан оқилона фойдаланиш, божхона, савдо, транспорт коммуникациялари ва геология-қидирув соҳаларида ўзаро ҳамкорлик билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Музокараларда Ўзбекистон Бош вазирининг биринчи ўринбосари И.Жўрабеков, Бош вазир ўринбосари Қ.Ҳаққулов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

РАСМИЙ ТАШРИФ МУНОСАБАТИ БИЛАН

ЎЗБЕКИСТОН-УКРАИНА: ДЎСТЛИГИМИЗ МУСТАҲКАМЛАНАДИ

Украина давлати ҳақида гап кетганда ушбу мамлакат мустақиллик йилларида ўзига хос ташқи сиёсий йўл билан халқаро миқёсда катта обрў-эътибор топганлигини таъкидлаш лозим. Айни шу жиҳат ўзаро муносабатларда стратегик ҳамкор даражасига кўтарилган Ўзбекистон ва Украинани жаҳон ҳамжамияти, айниқса, МДҲ доирасида тутаётган позицияси бир-бирига мушатараклигини белгиламоқда.

Серунум қора тупроқ бағрини кесиб ўтган Днепр дарёси қирғоқлари ва Карпать тоғлари этакларида жойлашган Украина билан Ўзбекистон халқлари ўртасида дўстлик ва иқтисодий алоқалар азал-азалдан мавжуд. Истиқлол йилларида икки томонлама муносабатлар ҳар жиҳатдан ривожланиб, тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Ўзбекистон-Украина ўртасидаги савдо-иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ришталарининг чуқур илдиз отишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Киевга расмий ташрифи, ўз навбатида Украина Президенти Леонид Кучманинг мамлакатимизга сафари муҳим аҳамиятга эга бўлди.

(Давоми 3-бетда).

ИҚТИСОДИЙ ШАРҲ

САНАЦИЯ: НОЧОРЛИКДАН САМАРАЛИ ФАОЛИЯТ САРИ

Маълумки, ўтган йилнинг кузидан мамлакат Президенти Фармойишига кўра қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича ҳукумат комиссияси ташкил этилган эди. Кўп ўтмай Олий Мажлиснинг ўнинчи сессиясида бу ҳақдаги Қонун қабул қилинди, бинобарин, зарар кўриб ишлаётган хўжаликларни молиявий соғломлаштириш бўйича чора-тадбирлар мажмуини амалга ошириш учун ҳуқуқий замин вужудга келтирилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг яқинда қабул қилган «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини санация қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори эса ана шу ҳуқуқий заминда муҳим қадам бўлди.

Шуни таъкидлаш керак-ки, ушбу қарорнинг ҳар бир бандида зарар кўраётган хўжаликларни молиявий соғломлаштиришга қаратилган чора-тадбирлар мужассам этилган. Бозор иқтисодиётига мослашишнинг бу муҳим юмуши жуда кенг миқёсдаги чора-тадбирларни амалга оширишни тақозо этади. Қарорда санация тақдири учун Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари шахсан жавобгар эканликлари уқтирилган, санация жараёнига даҳлдор вазирликлар, идоралар вазифалари аниқ-тиниқ кўрсатилган.

Қарорда таъкидланганидек, ҳукумат комиссияси аъзолари вилоятларда бўлишиб, санация қилинадиган барча хўжаликларнинг иқтисодий аҳволини ўрганишди. Вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари томонидан ташқи бошқарувчилар тайинланди. Аксарият жойларда вилоят ҳокими ўринбосари, туман ҳокими ва унинг ўринбосари лавозимларида ишлаб келган, қатор қолоқ хўжаликларни кўтарган тажрибали ва етук раҳбарлар ташқи бошқарувчиликка ўтиб ишламоқдалар. Тижорат банкларидан санация қилинадиган хўжаликларнинг махсус ҳисоб рақамлари очилди, эндиликда барча пул тушумлари ва харажатлар фақат ана шу счёт орқали амалга оширилади. Демак, эски ҳисоб рақами ёпилади, санация бошланганда ҳисоб-китоблар янгидан йўлга қўйилади.

Мадомики, хўжаликни ўзига хос рўзғор деб билсак, ундаги товар-моддий бойликлар қолдиғи ва мол-мулкни, қурилиши тугалланмаган ишлаб чиқаришларни, ер майдонларини, тузилган шартномаларни жорий йил бошидаги ҳолатига кўра бир ой муддатда хатлаш керак бўлади. Зотан, Ўзбекистон Республикасининг «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини санация қилиш тўғрисида»ги Қонуни 20-моддасида ташқаридан тайинланган бошқарувчи корхона мол-мулкини рўйхатдан ўтказиши алоҳида кўрсатилган. Бу ўринда бутун мол-мулк, техниканинг сараги-саракка, пучаги пучакка ажратилади. Шунингдек, ташқи бошқарувчилар зиммасига асосий фондлар ва моддий воситаларнинг ортиқча қолдиқларини сотиш, айни пайтда, зарурат бўлса илгари тузилган шартномаларни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қайта кўриб чиқиш вазифаси юклатилганки, санациялаш жараёнида номига тузилган, ишламайдиган шартномалар эмас, ҳар бир ҳолат аниқ акс эттирилган, томонларнинг ҳуқуқ ва бурчлари тўлиқ кўрсатилган шартномалар амал қилиши зарур.

Яширишнинг ҳожати йўқ, илгари ҳуқуқий жиҳатдан саводсизларча тузилган шартномалар имзоланаверган. Оқибатда хўжалик иқтисодиёти инқирозга юз тутган. Шуни таъкидлаш керакки, хўжалик ҳудудидаги деҳқон-фермер жамоалари билан тузилган аксарият шартномалар бир ёқлама, яъни асосан фермерлар манфаати кўзлаб тузилган ҳоллар учрайди. Қарорнинг бу банди шу хил номутаносибликларга барҳам бериши шубҳасиз.

Қарорнинг банкларга оид бандига келсак, санация қилинадиган қишлоқ хўжалиги корхоналарининг дебитор қарзларини ундиришда «Пахтабанк», «Мевасабзавотбанк», «Ғаллабанк» ва бошқа тижорат банклари кўмаги талаб қилинади. Чунончи, санация қилинаётган хўжаликлардан қарздор субъектларга масала моҳияти тушунтирилиши зарур.

Санация қилинадиган хўжаликлар ушбу қарор шарофати билан бюджетга тўланмаган тўловларини ҳозир эмас, 2000 йилда тўлаш имкониятига эга бўладилар. Пенсия жамғармаси, иш билан таъминлаш жамғармаси, Ижтимоий суғурта жамғармаси ва Йўл жамғармасидан пеня қўшилмаган ҳолдаги қарзларини кейинчалик, 2001 йилдан бошлаб 2 йил давомида тенг улушларда тўланади. Шу маънода тўлов қобилиятини йўқотган хўжаликлар учун катта имконият пайдо бўлди. Санация жорий қилинган хўжаликнинг кредиторлик қарзлари нима бўлади, деган саволнинг бўлиши табиий. Қарорга биноан бундай қарзлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг тегишли вазирликлар ва идораларга имтиёзли фоизсиз кредитига қайта расмийлаштирилади, ушбу кредит санация қилинадиган хўжалик томонидан 2003 йилдан бошлаб 3 йил давомида тенг улушларда тўланади.

Шу пайтгача зарарга ишлаб келаётган қишлоқ хўжалик корхоналари тегишли ташкилотлардан ёнилғи-мойлаш материаллари, маъданли ўғит, кимёвий дорилар, техника воситалари, эҳтиёт қисмлар учун қарздор эканликлари маълум, албатта. Ушбу қарорнинг 5-бандига биноан ана шу тўловлар тегишли вазирлик идоралари корхоналари ва ташкилотларининг бюджетга муддатида тўланмаган тўловлар бўйича қарзлари юқорида тилга олинган қайта расмийлаштирилган кредит суммаси миқдорида ҳисобдан чиқарилади. Тижорат банклари қарзларнинг қайтарилиши ва улар муддати кечиктирилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатишлари лозимлигини шундай тушуниш керак-ки, баъзи хўжаликлар бошқа қарзларини ҳам мораторий остида тақдим этиши мумкин. Буни банклар назорат қилиши лозим.

Албатта, ўтган йили топширилган пахта тезроқ қайта ишланса, пахта ва пахта толаси учун ҳисоб-китоб тезлашса, хўжалик ҳисоб рақамига пул келиб тушади. Шуни ҳисобга олиб қарорда «Ўздавпахтасаноатсотиш» уюшмасига биринчи навбатда санация қилинадиган хўжаликларнинг 1997 йилги ҳосилидан олинган пахта хомашёсини ишлаш ҳамда хўжаликлар ихтиёрида қоладиган маҳсулот учун узил-кесил ҳисоб-китоб қилиш топшириғи берилди.

Иқтисодий ночор қишлоқ хўжалик корхоналари молиявий қийинчиликлар сабабли кўп йиллардан буён хўжаликлараро коллектор-дренаж тизимларини тозалай олмаган бўлиши мумкин. Шуларни ҳисобга олиб Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги махсус дастур ишлаб чиқди. Унга кўра санация қилинадиган хўжаликлар ёнидан ўтган хўжаликлараро коллектор-дренаж тизимлари 1998 йилга ажратилган маблағлар доирасида тозаланади.

Жойларда аҳвол билан танишиш шуни кўрсатдики, баъзи хўжаликлар ҳамон эскича усулда ишлашдан халос бўлолмай, аҳоли учун электр ва газ тўловларини ўз зиммасига олиб келяпти. Бундай иш тутиш бозор иқтисодиёти талабларига мутлоқо тўғри келмайди. Қарорда 1998 йил 1 мартдан бошлаб аҳоли фойдаланган электр энергияси ва ҳисоб-китобни бевосита хўжаликлар аҳолиси билан амалга ошириш кўрсатилди. Бу санация қилинаётган хўжалик юкини енгиллатиши, табиий. Ичимлик сувдан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб қилиш тартибини эса қайта ишлаб чиқишга тўғри келади. Бу вазифа Қишлоқ ва сув хўжалиги, Коммунал хизмат кўрсатиш вазирликларига биргаликда бажариш топширилди.

Қарорнинг яна бир банди борки, уни бажариш катта масъулият талаб қилади. Гап шундаки, хусусийлаштириш тадбири бошланган даврда бир қатор чорвачилик фермалари, боғлар, узумзорлар, иссиқхоналар ва бошқа объектлар арзимаган нархда юридик ва жисмоний шахсларга сотилди, ижарага берилди. Эндиликда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари бу масалани ўрганиб чиқишлари, қаерда хўжаликларнинг иқтисодий манфаатларига зарар етказилган бўлса, шартномаларни қайта кўриб чиқиш юзасидан белгиланган тартибда тегишли қарор қабул қилишлари лозим.

Санация молиявий соғломлаштириш учун қўлланиладиган янгича чора-тадбирлар мажмуи экан, ҳар жабҳада ишни янги нигоҳ билан кўриб чиқишга тўғри келади. Шундай экан, пахта ва дон етиштириладиган хўжаликларга ишлаб чиқариш бўлинмалари ва мазкур хўжаликдаги оилалар билан хўжалик ички пудрат шартномалари, мева-сабзавот етиштириладиган хўжаликларга эса ер участкаларининг хўжалик ички ижараси шартномаларини тузиш тавсия этилади.

Хўжаликларда бухгалтерия ҳисоби билан танишиш шуни кўрсатдики, баъзи жойларда ҳамон ҳисоб-китоб эскича тартибда юритиляпти. Бу жабҳадаги аҳволни яхшиламасдан туриб иқтисодий жиҳатдан ўзгаришга эришиш мушкул. Шунинг учун Қишлоқ ва сув хўжалиги, Молия, Адлия вазирликларига бир ой муддатда бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботини юритиш тартибини ишлаб чиқариш ва тасдиқлаш вазифаси топширилди. Учала вазирлик шу давр ичида хўжалик ички пудрати намунавий шартномаларини ҳам ишлаб чиқиши керак.

Зарар кўриб ишлашнинг кўп жойларга хос сабабларидан бири ортиқча ишчи кучларининг тўпланиб қолишидир. Санация қилинадиган хўжаликлар ортиқча ходимлардан халос бўлиши керак. Бу масалани ҳал этиш, қишлоқ хўжалигидан бўшаган ходимларни ишга жойлаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш Меҳнат вазирлигига, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари ҳамда манфаатдор вазирликлар, идораларга топширилди.

Албатта, битта мақолада барча бандларни шарҳлашнинг имкони йўқ. Шу ўринда молиявий соғломлаштириш режаларининг бажарилишини йилнинг ҳар чорагида таҳлил қилиш ва ҳисобот ойидан кейинги ойнинг 20-кунида Вазирлар Маҳкамасига ахборот тақдим этиш кўрсатилган 18-банд санация тақдирини ҳал қилишда катта аҳамият касб этишини таъкидлашимиз керак. Демак, ҳар бир қадамга ўз вақтида баҳо бериб борилади, йўл қўйилган хато ва камчиликларга тезкорлик билан барҳам берилади. Шу жиҳатдан санация қилиш режаси ҳар томонлама пухта бўлиши ва оғишмасдан амалга оширилиши муҳимдир.

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги бозор қонунларига мослашувида санация муҳим ўрин тутади. Бошланган бу катта иш иқтисодиётимизда чинакам янги ҳаётни вужудга келтириши керак. Қишлоқ хўжалиги истиқболини белгиловчи юмушга даҳлдор ҳар бир киши масъулиятни тўлалигича ҳис этиб фаолият юритиши эртанги кунимизнинг қандай бўлишини белгилайди.

Шуҳрат ЖАББОРОВ,
иқтисодий шарҳловчи.

РЕСПУБЛИКА ПУЛ-КРЕДИТ СИЁСАТИ КОМИССИЯСИ МАЖЛИСИ

Республика Пул-кредит сиёсати комиссиясининг навбатдаги кенгайтирилган мажлисида Вазирлар Маҳкамасининг пул муомаласини барқарорлаштириш ва нақд пул муомаласини тўғри ташкил этишга доир қарорларининг жорий йилнинг январь ойидаги ижроси якунлари, айрим корхона ва ташкилотларда иш ҳақи базавий фонди даражаси ҳамда валютани тартибга солишга доир бир неча муҳим масалалар муҳокама этилди.

Уни Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси — мазкур комиссия раиси Ф.Муллажонов бошқарди.

Жорий йилнинг январь ойида нақд пул маблағларини банклар кассаларига жалб этиш ва муомалага нақд пул чиқариш кўрсаткичлари умуман мамлакат миқёсида кўзда тутилган даражада бўлди. Банклар кассаларига режадагидан 96,8 миллион сўм кўп нақд пул келиб тушди. Ўтган ойда муомалага нақд пул чиқариш даражаси белгиланган кўрсаткичга нисбатан 10,5 бандга кам бўлди.

Ҳисобот даврида республикамизнинг 178 та шаҳар ва туманида, жумладан, Бухоро, Жиззах, Наманган, Самарқанд ва Сирдарё вилоятларининг барча шаҳар ва туманларида муомалага нақд пул чиқариш ҳажми белгиланган даражадан ошмади.

Шу билан бирга, мажлисда тегишли чоралар кўрилаётганига қарамасдан, айрим шаҳар ва туманларда январь ойида касса режаси бажарилмаганлиги кескин танқид қилинди. Жумладан, Андижон вилояти ҳудудий Пул-кредит комиссияси раҳбарининг эътибори вилоятда касса режаси ижросини таъминлаш борасида олиб борилаётган ишлар қониқарсизлигига қаратилди. Мажлисда касса режасини бажармаган ҳудудлар ҳокимлари ва улар ўринбосарларининг ҳисоботлари тингланди. Айни пайтда бундай салбий аҳволни бартараф этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

Мажлисда ҳудудий Пул-кредит комиссиялари раҳбарлари зиммасига Вазирлар Маҳкамасининг пул муомаласини барқарорлаштириш ва нақд пул муомаласини тўғри ташкил этишга доир қарорлари ижросини тўлиқ таъминлаш юзасидан мунтазам равишда зарур чора-тадбирлар кўриб бориш вазифаси юклатилди.

Шунингдек, мажлисда республика Пул-кредит сиёсати комиссияси аъзолари М. Нурмуродов, А. Раҳмонов ва Қ. Тошматовнинг муҳокама этилган масалалар юзасидан ҳисоботлари тингланди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мажлисда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси — Назорат инспекцияси раҳбари Ё. Жалолов, Вазирлар Маҳкамасининг Ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи Г. Саидова сўзга чиқди.

(ЎзА).

«Йўлтушган»га ҳеч йўлингиз тушганми? Йўлингиз тушмаган бўлса бир келинг, ажойиб инсонлар билан учрашасиз. Жамоа унча узоқ эмас — Чиноз туманида. Айни пайтда хўжаликда баҳорги экин-тикинга тайёргарлик-техникани таъмирлаш ишлари жадал бормоқда. Хўжаликнинг уста-чилангарларидан бири Дилшод Исоқовнинг таъкидлашича, техникалар деярли мавсумга тайёрлаб қўйилган.

Карим ТЎЛҚИНОВ олган сурат.

МУЛОҲАЗА

ДЕҲҚОНГА ҲУҚУҚИЙ МАСЛАҲАТЧИ КЕРАКМИ?

Шартномали муносабатлар — қишлоқ хўжалигидаги туб ислоҳотлар гарови

Маълумки, Ўзбекистон ўзининг табиати, географик жойлашувига кўра, қишлоқ хўжалиги билан шуғулланиш учун барча имкониятлари ва шароитлари мавжуд бўлган бой мамлакатдир. Ҳозирги вақтда аҳолининг 65 фоизига яқини қишлоқда яшайди, меҳнат ресурсларининг 56 фоизи, валюта тушумининг 55 фоизи қишлоқ хўжалиги ҳиссасига тўғри келади. Шу боис мустақиллигимизнинг илк кунлариданоқ, иқтисодий ривожланишнинг устувор йўналишларидан бири қишлоқ хўжалигида туб ислоҳотларни амалга ошириш, деб эътироф этилди. Президентимиз таъкидлаганидек, «Қишлоқда туб ислоҳотлар ўтказиш, қишлоқ хўжалигини тараққий эттириш, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг асосий омили ва манбаи...» ҳисобланади. Қишлоқда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш бўйича бир қатор қонунлар, Президент фармонлари, ҳукумат қарорлари, ва сўнгги сессияда эълон қилинган тўртта қонун лойиҳаси бунинг ёрқин далилидир.

Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан аёнки, фақат эркин бозор муносабатларигина иқтисодиётни олдинга ҳаракатлантирувчи куч бўла олади. Қишлоқ хўжалигига оид амалдаги қонун ва қонун ости ҳужжатлари талабларидан келиб чиққан ҳолда Бухоро вилояти қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, дон маҳсулотлари ва пахта хом-ашёсини етиштириш ва сотишда бозор муносабатларини ҳуқуқий асосда тўлиқ жорий этиш мақсадида вилоят ҳокими томонидан 1997 йил 30 октябрда «Вилоят қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида бозор муносабатларини жадаллаштиришда амалий ёрдам кўрсатиш тўғрисида» қарор қабул қилинди.

Қарорга мувофиқ қишлоқ, хўжалигида бозор муносабатларини жадаллаштиришга кўмаклашишни ташкил қилувчи вилоят ҳокимлигининг ишчи гуруҳи тузилди. Гуруҳга 1997 йилнинг 1 декабригача дон маҳсулотлари ва пахта хом-ашёси етиштириш бўйича оилавий, бригада пудрати, деҳқон-фермер хўжаликлари билан жамоа хўжаликлари ҳамда тайёрловчилар ўртасида тузилган шартномаларни тўла таҳлил қилиш топширилди.

Вилоят миқёсида 1997 йилда дон ва пахта хом-ашёси етиштириш бўйича тузилган шартномаларнинг таҳлили шуни кўрсатдики, аввало шартномаларни тузиш маданияти паст даражада. Уни тузаётган жамоа хўжалиги раҳбари ҳам, тадбиркор ҳам уни қонун талабларига мос ҳолда тўғри расмийлаштиришга аҳамият беришмаган. Улар аксарият ҳолларда юзаки ва саёз тузилган.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етказиб бериш ва бошқа шу турдаги шартномаларда маҳсулотни етказиб бериш вақти, қабул қилиб олиш тартиби, нархи, тўлов шартлари, маҳсулотнинг миқдори ва сифати, шартнома шартларини бузганлик учун жавобгарлик масалаларини белгилашда сезиларли камчиликлар учраб турибди. Ҳатто айрим шартномаларда томонларнинг имзоси ҳам қўйилмаган.

Жумладан, Қоракўл туман «Сайёт» жамоа хўжалигида 15 та бригада билан пудрат шартномаси тузилган. Жамоа хўжалиги 1997 йилда 1138 тонна дон етиштириш ва унинг 634 тоннасини давлатга сотишни режалаштирган. Аммо амалда 760 тонна дон ишлаб чиқарилган, давлатга 673,4 тонна дон сотилган. Давлатга дон сотиш режаси 108 фоизга бажарилгани ҳолда ишлаб чиқариш режасини бирорта ҳам бригада пудратчиси бажара олмаган. Ички пудрат шартномалари матни ўрганиб чиқилганда, шартнома мажбуриятларини бузганлик учун мулкий жавобгарлик масалалари қонун талабига тўғри келмайдиган нореал шартлардан иборатлиги, шартномаларнинг айрим реквизитлари қаламда ёзилгани, айримлари эса умуман тўлдирилмаганлиги аниқланди.

Когон туман Амир Темур жамоа хўжалигидаги пудратчи Қаюмов Баҳриддин билан 1997 йил 3 августда тузилган шартномада унга ажратилган 10 га ердан қанча ҳосил олиниши, ҳосилни хўжаликка етказиб бериш муддати, хўжаликка қанча дон ва сомон етказиб бериш бўйича шартноманинг асосий бандлари кўрсатилмаган. Шартномада ҳар икки томоннинг имзоси мавжуд эмас. Унинг амал қилиш муддати 01. 07. 1988 йилгача деб қайд этилган бўлиб, ҳолбуки, бу вақтда ҳали дон йиғими давом этиши ҳисобга олинмаган. Шу жамоа хўжалигида ана шундай ҳолатда тузилган 24 та шартнома мавжудлиги аниқланди. Буларни шартнома деб аташ ҳам нотўғри бўлади. Чунки улар ҳеч қандай юридик кучга эга эмас ва ҳуқуқий оқибат келтириб чиқармайди.

Қоракўл ва Олот туманларидаги кўпгина жамоа хўжаликлари раҳбарлари 1997 йилда оила, бригада пудратчилари билан маҳсулот етказиб бериш шартномаси эмас, балки меҳнат шартномаси тузганликлари, уларда томонларнинг мулкий жавобгарлиги кўзда тутилмаганлиги жуда ачинарли ҳолдир.

Шартнома муносабатларига киришувчи тарафлар — жамоа хўжалиги ва пудратчилар ўртасида шартнома шартини бажармаганлик учун ҳеч қандай жавобгарлик белгиланмаган. Шартноманинг асосий бандлари — ҳуқуқ ва бурчлар кўрсатилмаган, оқибатда кўпчилик ҳолларда жамоа хўжаликлари пудратчиларни ўғит, уруғ, техника билан таъминламаган. Пудратчи эса ердан ўз билганича фойдаланиб, шартномада белгиланган ҳосилни етиштириш лозимлигини мутлақо ўйламаган.

Рақамларга эътибор берадиган бўлсак, вилоятда 1997 йилда дон етиштириш бўйича жамоа хўжаликлари билан пудратчи ва тайёрловчилар ўртасида жами 7231 та шартнома тузилган бўлиб, шундан 5901 таси оилавий пудратчилар, 589 таси бригада пудратчилари, 541 таси деҳқон-фермер хўжаликлари, 200 таси тайёрловчилар билан тузилган. Оилавий пудратчилар томонидан 3926 та бригада пудратчилари томонидан 352 та деҳқон фермер хўжаликлари томонидан 97 та шартнома бажарилмаган. Жумладан, Бухоро тумани жамоа хўжаликларида дон етиштириш бўйича оилавий пудратчилар билан тузилган 965 та шартномадан бор-йўғи 127 таси Олот туманида тузилган 803 та шартномадан 115 таси Қоровулбозор туманида тузилган 31 та оилавий пудрат шартномасидан 3 таси бажарилган, холос.

Пешку тумани бўйича дон етиштириш шартномаси бажарилмаганлиги оқибатида жами 220 та пудратчи томонидан жамоа хўжаликларига 1,722.072 сўм зарар етказилганлиги аниқланди. Унинг 290.367 сўми, Қоровулбозор тумани бўйича 58 та пудратчи томонидан жамоа хўжаликларига етказилган 3329619 сўмлик зарардан 433. 361 сўми, Вобкент тумани бўйича 325 та пудратчи томонидан жамоа хўжаликларига етказилган жами 11.870.351 сўмлик зарардан 874.394 сўми ундирилди. Қолган зарар суммалари бўйича даъво ишлари қўзғатилиб, ҳужжатлар хўжалик судига юборилди. Пахта хомашёси етиштириш бўйича тузилган шартномаларда ҳам ана шундай юзакичиликни кўриш мумкин.

Ишчи гуруҳининг бевосита ёрдами билан пахта ва дон етиштириш бўйича шартноманинг намунавий шакли ишлаб чиқилди.

Қишлоқ хўжалигида шартномали муносабатларнинг ночор аҳволда эканлигига аваламбор, ушбу соҳада ҳуқуқий маслаҳатчиларнинг сони камчиликни ташкил қилиши, борларининг аксарияти эса ҳуқуқий саводсизлиги ёки бу лавозимда мутахассислиги тўғри келмайдиган шахсларнинг ишлаши сабаб бўлмоқда. Жумладан, Бухоро туман О. Убайдов жамоа хўжалигида ҳуқуқий маслаҳатчи лавозимида университетнинг рус тили ва адабиёти факультетини тугатган А. Авезов ишлаётир. У жамоа хўжалигига етказилган зарарни ундириш бўйича бирорта ҳам даъво аризаси билан судга мурожаат қилмаган. Ушбу жамоа хўжалигида 1997 йилда тузилган дон ва пахта етиштириб бериш бўйича тузилган контрактация ва ички пудрат шартномалари ниҳоятда саёз ва юзаки.

Вилоятдаги кўпгина жамоа хўжаликларида ҳуқуқий маслаҳатчи штати жорий этилмаганлиги уларнинг молиявий аҳволи ёмонлашувига, дебиторлик ва кредиторлик қарзларининг кўпайиб кетишига, жамоа хўжаликлари томонидан қонунга зид қарорларнинг қабул қилинишига, меъёрий ҳужжатларни амалда тўғри қўллай олмаслик каби салбий ҳолатларга олиб келди. Шу сабабли вилоят бўйича 8 та жамоа хўжалиги иқтисодий ночор хўжалик, деб эътироф этилиб, уларни санация қилиш тўғрисида ҳукумат қарори қабул қилинди.

Қишлоқ хўжалигида тажрибали ҳуқуқий маслаҳатчи ходимларсиз туб ислоҳотларни амалга ошириб бўлмайди. Шу боис адлия бошқармасининг таклифини инобатга олиб, Бухоро вилоят ҳокими фармойиш чиқарди. Ушбу фармойиш туфайли эндиликда Бухоро шаҳар тижорат коллежи ҳузурида ҳуқуқий шартномавий муносабатларни ўрганиш бўйича 3 ойлик курслар ташкил қилинди.

Адлия бошқармаси ходимлари вилоят туманларига сафарбар этилиб, жойларда мазкур курсларни битирган мутахассислар билан учрашмоқдалар. Уларнинг қанчаси иш билан таъминланганлиги, оладиган маошлари, қандай иш шароитлари яратилганлиги билан қизиқмоқдалар. Ҳозирги кунда жамоа хўжаликларининг ҳуқуқий-шартномавий муносабатларини тартибга солиш борасида уларнинг вазифаси нимадан иборат эканлиги тўғрисида семинар машғулотлари ўтказилмоқда. Бу эса ўз самарасини бермоқда.

Бозор иқтисодиёти эскича иқтисодий бошқарув билан асло чиқиша олмайди. У туб ислоҳотларни талаб қилади. Иқтисодиётда, айниқса, қишлоқ хўжалиги соҳасида шартномавий муносабатларни тўла асосда йўлга қўймасдан, шартнома интизомини кучайтирмасдан, барча хўжаликларга уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилувчи юридик саводли ҳуқуқий маслаҳатчи ходимларни жалб қилмасдан туриб, қишлоқ хўжалиги соҳасини ривожлантириб бўлмайди.

Шундан келиб чиққан ҳолда адлия бошқармаси ходимлари вилоят, туман ҳокимликлари ва бошқа мутасадди идоралар билан ҳамкорликда жойларда туб иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишни давом эттирмоқдалар.

Қ. ҲАМРОЕВ,
вилоят адлия бошқармасининг бошлиғи.

КОРХОНА ҚАЙТА ЖИҲОЗЛАНМОҚДА

Мамлакатимизда нефть мустақиллиги йўлида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш давлат ишлаб чиқариш бирлашмасини қайта жиҳозлаш бошлаб юборилди. Бунга жами 200 миллион АҚШ доллари миқдорида сармоя сарфланади. Шундан сўнг мазкур корхона жаҳон андозалари даражасидаги ёнилғи маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган катта иншоотга айланади. Ҳозир бу ерда Япониянинг “Мицуи”, “Тойо” ҳамда Туркиянинг “Текфен” фирмалари фаолият кўрсатаётир. Корхонани қайта жиҳозлаш жараёнида юқори унумга эга бўлган замонавий ишлаб чиқариш ускуналари ўрнатилади. Жумладан, янги гидродисулферизация қурилмаси ёрдамида йилига 1,7 миллион тонна юқори сифатли дизел ёнилғиси ишлаб чиқарилади. Маҳсулот техник жиҳатдан юқори даражада сифатли бўлибгина қолмай, атроф муҳитга зарарсизлиги билан ҳам тубдан фарқ қилади.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН-УКРАИНА: ДЎСТЛИГИМИЗ МУСТАҲКАМЛАНАДИ

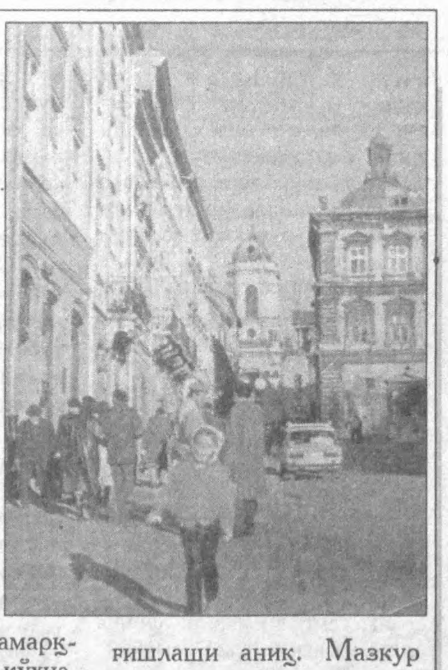

(Давоми. Боши 1-бетда).

Хўш, икки давлат ўртасидаги дўстлик алоқалар тобора ривожланаётганлигининг омиллари нимада?

Аввало, Украина ҳам худди Ўзбекистон сингари истиқлолнинг илк кунлариданоқ давлат мустақиллигини собитлик билан ҳимоя қилиб келаяпти. Икки мамлакатнинг МДҲ доирасида муҳокама қилинаётган масалалар юзасидан тутган йўллари эса бир-бирига мос тушаётир. Ўзбекистон ҳам, Украина ҳам собиқ иттифоқни қандай кўринишда бўлмасин — хоҳ у «иккилик», хоҳ «тўртлик» деб аталадими — қайта тиклашга қатъиян қарши чиқмоқдалар.

Қолаверса, Ўзбекистон ва Украина Ҳамдўстлик мамлакатлари ўртасида ўзаро қалин иқтисодий ҳамкорлик қилиб келаётган давлатлар сирасига киради. Президентлар ташаббуси билан тузилган Ўзбекистон-Украина қўшма комиссияси самарали фаолият кўрсатмоқда. Шу йилнинг январида юртимизга ташриф буюрган Украина Бош вазири Валерий Пустовойтенко иштирокида мазкур комиссиянинг ялпи мажлиси бўлиб, унда келгуси режалар белгилаб олинди.

Икки давлат раҳбарлари томонидан имзоланган ўзаро манфаатли шартномалар натижаси ўлароқ, савдо-иқтисодий соҳасидаги кўрсаткичлар йил сайин ўсиб бормоқда. Масалан, 1992 йилда Ўзбекистон билан Украина ўртасида ўзаро савдо ҳажми 20 миллион АҚШ долларини ташкил қилган бўлса, 1997 йилда бу кўрсаткич 350 миллион долларга етди.

Умуман олганда, мамлакатларимиз ўртасида шу пайтгача 70 дан ортиқ давлатлараро, ҳукуматлараро ва идоралараро ҳужжатлар имзоланган. Айниқса, авиация саноати, транспорт, коммуникация, нефтни қайта ишлаш, кончилик, фан-техника ва технологиялар соҳаларидаги ҳамкорлик яхши самара бераётир. Президентимиз ўзбек-украин муносабатларига тўхталиб, «Ҳар икки мамлакат иқтисодиётида бир-бирининг эҳтиёжини қондирадиган имкониятлар кўп. Шу маънода, Ўзбекистон ва Украина ўртасида тобора мустаҳкамланиб бораётган алоқалардан, шубҳасиз, ҳар икки мамлакат бирдек манфаат кўради» деганда, айни шуларни назарда тутган эди.

Ёки бўлмаса бўлиб ўтган ўзбек ва украин халқлари ҳаётида унутилмас воқеа — Ўзбекистонда Украина маданияти кунларини эслайлик. Ўтган йили зўр муваффақият билан ўтган бу тадбир халқларимиз маданияти, маънавияти, маърифати байрамига айланди. Украин биродарларимиз Фарғона водийси шаҳару қишлоқларида, Самарқанд ва Бухородек қўҳна, Чирчиғу Навоийдек навқирон шаҳарларимизда, пойтахтимиздаги энг муҳташам кошоналар саҳнасида ўзларининг миллий санъатларини намойиш қилишди. Бу ҳали кўпчиликнинг ёдидан чиққани йўқ. Президентимизнинг Украина давлатига эртага бошланадиган расмий ташрифи ўзаро муносабатларимизнинг ривожига янгича куч ва янги руҳ бағишлаши аниқ. Мазкур сафар давомида халқларимиз ва давлатларимиз манфаатларига бирдек хизмат қилувчи кўплаб шартномалар имзоланадики, бу Ўзбекистон-Украина алоқаларининг сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилади.

Жалолиддин САФОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК

ЎЗБЕКИСТОН БОЗОРИДА — АЪЛО СИФАТЛИ ПОДШИПНИКЛАР

Саноатнинг подшипниклар ишлатилмайдиган биронта тармоғини эслай оласизми? Йўқ, албатта. Уларсиз ҳозирги ишлаб чиқаришни умуман тасаввур этиб бўлмайди — буни исталган муҳандис билан гаплашсангиз тасдиқлайди. Мамлакатимизнинг тўхтовсиз ва тез суръатлар билан ривожланаётган саноатининг бу хилдаги буюмларга эҳтиёжи катта.

Ўзбекистонда сўнгги йилларда «ЎзДЭУавто» автомобилсозлик корхонаси, Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи ва бошқа шуларга ўхшаш ўнлаб янги корхоналар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бозор муносабатлари ишлаб чиқарувчиларга энг сифатли маҳсулотларни саралаб сотиб олиш учун имконият яратмоқда, подшипникларнинг сифати эса ҳал қилувчи аҳамиятга эга — айнан улар машиналар, агрегатлар технологик қисмларининг узлуксиз ишлашини таъминлайди.

Ниҳоят, мана, Ўзбекистонда ҳам жаҳонда подшипниклар ишлаб чиқариш бўйича йирик марказлардан бири — SKF Euro Treqe Aktiebolog швед концернининг ваколатхонаси очилади.

Қачонлардир, асримиз бошида Швециянинг Гетеборг шаҳрида яшовчи ёш муҳандис Свен Винквист роликли подшипникни ихтиро этди. У ўз ихтиросининг улкан аҳамиятини эҳтимол ўша пайтда етарлича англаб ҳам етмагандир, бироқ айнан шу буюм саноатдаги кўпгина тармоқлардаги технологик жараёнлар тараққиётида «бурилиш нуқтаси»ни бошлаб берди ва юқорида тилга олинган концерн фаолиятига қудратли йўналиш бағишлади.

Ҳозир SKF роликли подшипниклар ишлаб чиқариш ва уларни сотиш жабҳасида дунёда етакчи мавқега эга халқаро компаниялар гуруҳини ўз ичига олади, уларнинг сони бугунги кунда деярли 80 тага етиб қолди. Бу компаниялар дунёнинг 130 дан кўпроқ мамлакатига подшипникларнинг 20 мингдан ошиқроқ хилини етказиб бермоқда. Булардан ташқари, мазкур компаниялар томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар орасида тишли узатгичлар, мойланадиган затворлар ва пўлатнинг махсус турлари ҳам учрайди. Шакшубҳасиз, бу ерда подшипниклар асосий ишлаб чиқариш маҳсулоти ҳисобланади. Шуни айтиш керакки, жаҳон бозорига чиқарилаётган бу хилдаги буюмларнинг 26 фоизига яқини SKF ҳиссасига тўғри келмоқда. Уларнинг юксак сифатига оврупоча андозалардаги хизмат кўрсатиш усуллари ҳам пайваста бўлаётир.

Мамлакатимизда иш бошлаётган бу концернининг ваколатхонаси, энг аввало, ўз маҳсулотларига бозор эҳтиёжларини ўрганади, доимий мижозлар ва корхоналар билан алоқалар ўрнатади, истиқболда эса турдош қўшма корхоналар очади ва Ўзбекистон иқтисодиётини сармоя билан таъминлайди.

SKF концернининг Ўзбекистондаги вакили Темур Ражабов бу хусусда шундай дейди:

— Бизнинг ваколатхонамиз Ўзбекистон бозорига зарур подшипникларни етказиб беришни, тайёрланаётган машиналарнинг ва таъмирланаётган ускуналарнинг подшипник қисмларини зичлаштириш ва такомиллаштириш бўйича ўз хизматини таклиф қилиши мумкин. Агар талаб қилинса, биз бошқа фирмаларга тааллуқли подшипникларни ўзимизники билан алмаштириб берамиз, SKFнинг подшипникларни тиклаш ва қисмларга ажратиш, шунингдек, подшипникларнинг ҳолатини аниқлаш, ҳар хил подшипниклар қўлланиладиган жиҳозларнинг харидорларига техник хизмат шароити яратилади, бундай хизмат — маҳсулот тўғрисида тўла ахборот билан таъминлашни, подшипникларни ишлатиш бўйича йўриқларни, мижоз корхона ходимларини ўқитишни ва зарур ҳолларда, SKF мутахассисларининг лат еган подшипник қисмларини текшириш, зарарланиш сабабларини аниқлаш ва таъмирлаш, йиғиш ва синаб кўришда иштирок этишини ўз ичига олади. Шу мақсадда «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмир» корхонаси, Навоий ва Олмалиқ шаҳарларидаги тоғ-металлургия комбинатлари, Бухородаги ва Фарғонадаги нефтни қайта ишлаш заводи, Энергетика вазирлиги тизимидаги корхоналар ва SKF маҳсулотларига эҳтиёж сезадиган бошқа кўпгина ишхоналар билан алоқа боғлаш режасини тузаяпмиз.

Бироқ юқорида айтганимиздай, биз келгусида турдош ва қўшма корхоналар ташкил этишни энг асосий дастурий ишимиз деб биламиз. Мамлакатимизда хорижий сармоядорлар учун тобора қулай шарт-шароитлар яратилмоқда. Шу маънода, Ўзбекистон МДҲ давлатлари ўртасида энг диққатга сазовор ўлкадир. Бу ерда амалий ҳамкорликлар ўрнатиш учун — солиқ солиш ва бошқа жабҳаларда турли-туман рағбатлантирувчи чора-тадбирлар кўрсатилаётганлигидан ташқари — Ўзбекистон иқтисодиётининг ўзи сифат жиҳатдан яхшиланиб, иқтисодий кўрсаткичлари нафақат барқарорлашиб, балки МДҲдаги бошқа давлатларга қиёсан, тўхтовсиз олға ривожланиб бораётганлиги билан ажралиб турибди. Ваколатхонамиз республикадаги бозор муҳитини, бу ерда мавжуд бўлган талаб ва эҳтиёжларни таҳлил этиб, ҳамкорликка кириши мумкин бўлган мижозлар тўғрисида маълумотлар тўплайди ва булар SKF компанияси раҳбарлигига мамлакатимиз иқтисодини сармоялаш юзасидан тўғри қарор чиқаришига имконият яратади.

Татьяна ОРЛОВА,
«Народное слово» газетаси мухбири.

ТУМАН ҲОКИМЛИКЛАРИ «ХАЛҚ СЎЗИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

МАСАЛАГА ХОЛИС ЁНДАШАЙЛИК

Самарқанд вилоятининг Нарпай туманидаги «Иттифоқ» жамоа хўжалигида яшовчи Фахриддин Қосимов ўзининг «Халқ сўзи» газета редакциясига ёзган аризасида Ислом шоир номли деҳқон хўжаликлари уюшмаси раиси Нормамат Тошматов деҳқон хўжаликларига ер бериш масаласини пайсалга солиб келаётганлиги ҳақида шикоят қилганди.

Мазкур масала юзасидан газета Нарпай туман ҳокимлигидан жавоб мактуби олди. Муаммо анча чалкаш бўлганлиги учун уни хийла кенгроқ ёритишни лозим кўрдик. «Қосимбек» деҳқон хўжалиги ихтиёрида ижарага берилган 19 гектар ер бор. Хўжалик раҳбари Ф. Қосимов шу ерни доимий қилиб олишни талаб қиляпти. Тегишли ташкилотларнинг вакиллари иштирокида мазкур масала деҳқон хўжаликлари раҳбарларининг йиғилишига қўйилган. Унинг қатнашчилари агар Ф. Қосимовга ер доимий қилиб берилса, қолган 77 деҳқон хўжалиги ерини ҳам доимий қилиб бериш масаласини бирдан ҳал этишни талаб этишган. Шу тарзда Ф. Қосимовнинг талаби қондирилмаган.

Туман ҳокимининг ўринбосари И. Расулов имзо чеккан жавобда яна шулар айтилади: 1997 йилнинг 10 декабрь куни деҳқон хўжаликларига ер ажратиш масаласи яна кўриб чиқилган. Муҳокама этилган 10 та аризадан икки кишининг талаби қондирилган. Улар қарамоғида 30 шартли бош қорамол бўлган. Қолган 8 кишининг, шу жумладан Ф. Қосимовнинг аризаси, қорамоллари бўлмаганлиги сабабли, қондирилмаган.

«Қосимбек» деҳқон хўжалигининг 1997 йилги фаолияти якунлари кўриб чиқилган. Унинг ихтиёридаги 19 гектар ерга чигит экиш, гектаридан 24,4 центнердан ҳосил олиш, жаъми 46,4 тонна пахта топшириш режалаштирилганди. Булар ўзаро тузилган шартномада кўрсатилган. Амалда эса 17 гектар ерга чигит қадалган, қолган 2 гектар ерга ерёнғоқ экилган. Бу кўзбўямачилик махсус комиссия томонидан аниқлангач, ерёнғоқ ҳосилини уюшма ҳисобига топшириш Ф. Қосимов зиммасига юклатилган. Лекин у бу ишни қилмаган. Натижада мазкур хўжаликдан уюшма режадагига нисбатан 12,3 тонна кам пахта олган. Ерёнғоқ экилган икки гектар ердан уюшма бир сўм ҳам даромад олмаган. Умуман олганда «Қосимбек» деҳқон хўжалиги ўтган йилни 139429 сўм зарар билан якунлаган.

Ариза муаллифи ушбу маълумотнома билан таништирилиб, ундан ёзма жавоб хати олинди.

Редакциядан: келтирилган жавобдан масала анча ойдинлашгани кўриниб турибди. Бизнинг ниятимиз шуки қўлга қалам олиб, бирор ташкилотга арзнома ёзмоқчи бўлган киши холисликни ўзига таянч ва суянч қилиб олса, айни муддао бўларди.

ШИКОЯТЛАРИ ЎРИНЛИ

Паркент туманининг Заркент қишлоғида яшовчи Ашраф Йўлдошев ва бошқалардан редакцияга келган аризада кейинги пайтларда газ босими ҳаддан ташқари пасайиб кетганлиги сабабли аҳоли жиддий қийинчиликларга дуч келаётганлиги, айрим хонадонларда умуман газ бўлмай қолаётгани айтилганди.

Ушбу масала юзасидан Паркент туман ҳокими Т. Холтоевдан батафсил жавоб хати олинди. Унда айтилишича, туманга келтирилган юқори босимли табиий газ қувури орқали лойиҳада кўзда тутилган 12 атмосфера босим бўлса, ўшандагина туман аҳолисининг 70 фоизи ундан фойдаланиш имконига эга бўлур эди. Лекин «Ўзтрансгаз»га қарашли тумандан ташқарида жойлашган тақсимлаш станцияси орқали ҳозир бор-йўғи 6-7 атмосфера босимида газ бериляпти, холос. Натижада аҳолининг 30 фоизи уйларида қиш мавсумида газ ёнмаяпти. Бу эса уларнинг ҳақли равишда норозиликларига сабаб бўлмоқда.

Юз берган аҳволни бироз бўлса-да, енгиллатмоқ ниятида туман ҳокими фармойиши билан саноат ва ишлаб чиқариш бўлинмаларининг газ тармоқлари беркитиб қўйилмоқда. Мақсад қиш ойларида аҳолининг мумкин қадар кўпроқ қисмини табиий газдан фойдаланишини таъминлаш.

Туман аҳолисининг табиий газга бўлган талабини тўлиқ қондириш мақсадида узунлиги 20 километр бўлган иккинчи газ тармоғини қуриш режалаштирилган. Шу мақсадга тегишли лойиҳа ҳужжатлари тайёрланиб, ўтган йиллар мобайнида 5,5 километрлик узунликдаги газ қувурлари ётқизилган. Бу борадаги ишларни давом эттириш учун бу йил қарийб 30 миллион сўм маблағ ажратиш режалаштирилган. Қурилиш ишлари вилоят газлаштириш бошқармаси ҳамда Паркент туман ҳокимлиги томонидан назоратга олинган.

АЙРОНЧИЛИК УЧ ЭГИЗАК

Олтинкўл туманидаги Айрончи қишлоғида яшайдиган Аминжон Нуриддинов оиласи бирданига уч фарзанд кўрди. Уй бекаси Мунавварxон икки ўғил ва бир қиз туғди. Ҳасанбой, Ҳусанбой ва Зуҳрахонлар шифокорлар назоратида турибди, соғлом ўсишмоқда. Нуриддиновларнинг икки катта фарзанди ҳам жуда хурсанд бўлиб, кичкинтойларга бажонидил "энага"лик қилишмоқда. "Сувюлдуз" қишлоқ йиғини фаоллари, шунингдек, туман ҳокимлиги раҳбарлари кичкинтойлар ва уларнинг ота-оналарига қимматли буюмлар ва эсдалик совғалари топширдилар.

К.НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

Серзавқ қиш фасли ҳам тугаб бораётир. Олдинда эса сепини ёйишга ҳозирлик кўраётган кўклам салтанати турибди. Чорвадор ота-боболаримиз бу паллани йўғон чўзилиб, ингичка узиладиган пайт деб баҳолашган. Чунки у энг нозик давр. Асл тадбиркор чорвадор бунинг ташвишини олдиндан ўйлаб қўяди. Унинг моллари шу даврда эт боғлайди, семиради. Бугун Гулистон туманидаги «Чорвадор» ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамоа хўжалиги ҳаётида шундай манзарани учратасиз. Бу ерда 220 бош қорамол боқилмоқда, шуларнинг 120 боши соғин сигирлардир. Соғувчи Тўйсулув Аҳмедова (суратда) эса улардан худди ёздагидек челак-челак сут соғиб олмоқда.

Т. КАРИМОВ олган сурат.

МУЗЛАГАН КАРТОШКАДАН «ҲОСИЛ УНДИРГАН» ҚАЛЛОБЛАР

Яқинда Самарқанд вилояти судида «Булунғур» агросаноат фирмаси бош директори вазифасида ишлаб келаётган Алиқул Тўйчиев, унинг савдо ва маркетинг ишлари бўйича муовини Аҳмадали Саипов, Булунғур туман «Дўстлик» ижара хўжалиги бошқарувининг раиси Исломқул Маматқулов, хўжалик бош ҳисобчиси Ўроқбой Бўрибоевлар раҳбарлигида фаолият юритган 21 нафар жиноятчи гуруҳ, шу жумладан, мансаби ваколатларидан қонунга хилоф равишда фойдаланган 13 нафар мансабдор шахс устидан адолатли ҳукм чиқарилди. Ўз нафсини қондириш йўлида ҳеч нарсадан тап тортмайдиган бу қонунбузарлар давлатнинг ва жамоанинг кўп миллион сўмлаб маблағини ўмаришган.

Маълумки, иқлим шароити мос келадиган ҳудудларда картошка етиштиришни кўпайтириш мақсадида Голландия, Польша ва бошқа чет давлатлардан валюта ҳисобига уруғлик картошка олиб келиниб хўжаликларга қарзга берилган. Хусусан, Булунғур туманига ҳам 1994-95 йилларда картошка берилганди. У экилиб, мўлжалдаги ер майдонларида парваришланган бўлишига қарамай ҳосилдорлик олдинги йиллардагидан анча кам бўлди. Туман прокуратураси томонидан умумий назорат тартибида ўрганилиши натижасида, картошкачиликдаги ҳосилдорликнинг пасайиб кетиш сабаблари ошкор бўлди. Қишлоқ хўжалиги соҳасини бошқариш ваколати берилган «Булунғур» агросаноат фирмасининг масъул мансабдор шахслари, уларнинг маслакдошлари томонидан жуда кўп миқдордаги уруғлик картошка ўзлаштирилиб, талон-тарож қилинган.

Тергов ва суд тергови давомида жиноий гуруҳ раҳбари А. Тўйчиев, А. Саиповлар бу қалтис ишга қўл уришга қандай жазм қилганлари аниқланди. Аввал боши хўжаликларда 1995 йил 1 январь куни 691 гектар майдонга экиш учун ажратилган 2417752 кг. уруғлик картошка мавжуд бўлган. Туман бўйича 680 гектар ерга картошка экиш режалаштирилгани ҳолда яна 2-Тошкент мева-сабзавот комбинатидан музлатгичларда сақланиб, ўсувчанлигини йўқотган, 21 миллион 977 минг 672 сўмлик 1353567 кг. истеъмолбоп картошка «Булунғур» агросаноат фирмаси ҳисобига қабул қилинади. Ўша «уруғлик»ни хўжаликларга, қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган ташкилотлар ва муассасаларга, ҳамда Ургут туманидаги айрим хўжаликларга ҳеч қанақа шартнома тузмасдан, насияга тарқатишади. Ушбу маҳсулот экиш учун ер тайёр эмаслиги, сақлаш шароити бўлмаганлиги, агротехника қоидаларига риоя қилинмаганлиги натижасида кўп қисми чириб кетади. Қолгани ўзлаштирилиб, талон-тарож қилинади. Шунингдек, улар 641805 сўмлик пиёзниям тинчитишади.

Шериклар қарашса, «ов» бароридан келяпти. Темирни исиғида босиб қолиш пайида бўладилар. 39650 кг. картошка, 28550 сўмлик сеткаларни номаълум шахсларга сотиб юборишади. Изни яшириш мақсадида эса шартнома тузилган 47 та хўжалик ва деҳқон хўжаликлари ҳамда ташкилотлар вакиллари билан жиноий тил бириктириб, ҳақиқатда берилган картошка миқдорини 39650 кг.га ошириб кўрсатадилар.

Нафси ҳакалак отган А. Тўйчиев 268160 сўмлик картошка, 152350 сўмлик пиёзни жиноий шериклари Аҳмадали Саипов, Райим Раҳмонқулов, Жамила Мавлюдова ва Муқимжон Юсуповлар билан биргаликда гумдон қилиб юборади.

Қинғир йўллдаги дастлабки муваффақиятлар А. Тўйчиевни янги довонлар сари илҳомлантирган. У ўғли Даврон Тўйчиев раҳбарлигидаги «Бешариқ» хусусий фирмасига 310000 сўмлик оддий векселларни ҳадя қилиб юборган. Бу билан «Булунғур» агросаноат фирмасига катта миқдорда моддий зарар етказиб, ўзи мулкдор бўлган «Бешариқ» хусусий фирмасини синишдан (банкротликдан) сақлаб қолган.

Ҳотамтойликни қарангки, Алиқул Тўйчиев айрим хўжаликларга табиий офатдан кўрилган зарарни қоплаш учун давлат суғурта идорасидан ажратилган 421000 сўм пулни ҳам ўз фирмаси ҳисобига ўтказдиради. Табиийки, униям ҳамёнига уради.

А. Тўйчиев ва А. Саиповлар имзолари билан тузилган шартномалар асосида қиммат нархда келтирилган, ҳақиқатда керак бўлмаган 7685648 сўмлик пиёз, картошка чириб кетган. Ушбу маҳсулотлар учун ўз вақтида 2-мева сабзавот комбинати билан ҳисоб-китоб қилинмаганлиги учун республика Олий хўжалик судида даъво қўзғатилиб, «Булунғур» агросаноат фирмасидан 2034423 сўм миқдорида бож ундириш тўғрисида суд қарор чиқарган.

Жиноий гуруҳ раҳбарларидан бири бўлган Ўроқбой Бўрибоев ҳам уруғликни ўзлаштиришда А. Тўйчиевдан қолишмайди. У ўзининг укаси Холмирза Бўрибоев, «шахсий ҳайдовчиси» Бутунбой Қипчоқовлар билан бирга «Дўстлик» ижара хўжалиги номидан сохта ҳужжатлар тақдим қилиш орқали вилоят «Сабзавотнавуруғлари» бирлашмасидан 150 минг сўмлик «Кординал» навли уруғлик картошкани ўзлаштириб юборган. «Суяр-Сапар» деҳқон хўжалиги ҳисобига 51600 сўмлик, «Фаррух» деҳқон хўжалигининг раиси Алишер Юсупов билан бирга деҳқон хўжалиги номидан сохта ҳужжатлар тақдим этиш орқали вилоят «Сабзавотнавуруғлари» бирлашмасидан 36780 сўмлик картошкани қабул қилиб олган ва сотиб юборган.

Ўзгалар мулки ҳисобига қондирилаётган нафс Ўроқбой Бўрибоевни жиноятнинг янги кўчаларига бошқарган. У шериклари Х. Бўрибоев, А. Шатанов ва Б. Қипчоқовлар билан бирга «Дўстлик» ижара хўжалиги номидан сохта ҳужжатлар тайёрлатиб, Жомбой туманидаги «Ҳақиқат» жамоа хўжалигидан 264350 сўмлик уруғлик картошкани қўлга киритади.

А. Саипов ҳам қилни қирқ ёрадиганлардан бўлиб чиқди. У «Жўшқин» деҳқон хўжалигига тегишли бўлган 53975 сўмлик пиёзни шу деҳқон хўжалиги раиси Сангир Эгамбердиев, «Олимбек» деҳқон хўжалиги ҳисобчиси Жамила Мавлюдовалар «Фаррух» деҳқон хўжалигига тегишли бўлган 222827 сўмлик картошка маҳсулотларини мазкур деҳқон хўжалигининг раиси Алишер Юсупов билан ҳуфя тил бириктирган ҳолда йўқотишган.

«Дўстлик» ижара хўжалиги раиси Исломқул Маматқулов, ҳам нафс бандаси эканлиги исботланди. «Халқпарвар» раис жиноий шериклари билан меҳнаткашларнинг мулки бўлган 127080 сўм 50 тийинни ҳам ҳужжатларни сохталаштириш орқали чўнтакка урганлар.

Юқорида кўрсатилган жиноятчиларнинг кўпчилиги мансабдор шахслардир. Ваҳоланки, улар ҳурматда бўлиб, маъракаларда уйнинг тўрида ўтиришган. Аммо улар ана шундай ҳурматга хиёнат, нонтепкилик қилишди. Қилмиш-қидирмиш дейдилар. Улар қинғир ишлари учун жазоларини олишди. Барча жиноятчиларни турли муддатларга озодликдан маҳрум қилиш тўғрисида одилона ҳукм чиқди. Бу мудҳиш воқеа халқ ва давлат мулкига кўз олайтириш, тузини еб тузлиққа тупиришнинг оқибати сифатида раҳбар, мансабдор шахсларга сабоқ бўлади, деган умиддамиз.

Шуҳрат ҲАСАНОВ,
Самарқанд вилояти, Булунғур тумани прокурори, адлия маслаҳатчиси.

МУНОСАБАТ

Яқинда Чилонзордаги бир танишимизникига меҳмонга боргандик. 16 ёшдаги қиз фарзанд кўрганлиги ҳақида гап очилиб қолди. Дастурхон атрофидагиларнинг ҳаммаси ҳайратдан ёқа ушладилар. Кейинчалик билсак бу воқеа гапнинг ҳолваси экан. Қизнинг шўринг қурғур ота-онаси худди чўғ устида юргандек ўзларини қаерга уришларини билмай қизларидан, бу қандай юз берди, деб сўрасалар, у бамайлихотир бундай аҳволга тушган бир менми, мендан ҳам ёшроқ қизлар ҳам фарзанд кўришяпти-ку, деб жавоб берганмиш.

МИЛЛИЙ ТУЙҒУГА ЗАХА ЕТМАСИН

Ёки сассиқ дарахтнинг аччиқ меваси хусусидаги ўйлар

Водариғ! Қандай кўргулик бу, энди дунёни таний бошлаган, ҳаёт нима эканлигини ҳали тўла тасаввур этмасдан туриб, маънавий мажруҳ бўлишлик келгусидаги бахтсизликларнинг дебочаси эканлигини шўрпешона қиз англамаётир. Эҳтимол қизнинг ота-онаси ҳа демай қизимизга совчилар келади, деб ширин хаёллар оғушида юрган бўлсалар ажаб эрмас. Эшигимиз олдида карнай-сурнай овозлари янграб, кишилар дилини ларзага келтиради, деган ўйлар бўлгани ҳам ҳақ гап.

Афсуски, ҳозирги ҳақиқат аччиқ, жуда аччиқ. Айтинг айтинг, душманимиз бошига ҳам бундай кунларни раво кўрмайлик. Нега шундай ҳол юз берди, деган саволга ҳар ким ўзича жавоб излабди. Кимдир шунда у ўқийдиган китобларини, ўзига тенгдош ўғил ва қизлар билан тун ярмигача кўрадиган видеокассеталарни кўздан кечиришни маслаҳат берибди. Буни қаранг, ташбеҳ жуда тўғри қўйилган экан. Китобларининг асосийси, кўрадиган видеокассеталари ҳам ўша, биз минг андиша ила тилга олаётган, ёшларимиз руҳиятига салбий таъсир этиб, ахлоқсизликни тарғиб қилаётган хилидан бўлиб чиқибди.

Ўша хонадон бошига тушган кулфат сассиқ дарахтнинг аччиқ мевасидир.

Шу гапдан кейин Тошкентдаги китоб дўконларини, бозорлар ҳамда метро бекатлари йўлакларидаги расталарни кўздан кечириб чиқдим. Не кўз билан кўрай, не сўз билан айтай, худди ўшандай китоблар деярли ҳамма жойда қалаштириб ташланган. Муқоваларида яланғоч хотинлар тасвирланган бу китоблар номини айтишга ҳам андиша қиласан киши. Юқоридаги сатрлар қуруқ даво бўлиб қолмаслиги учун бир-икки мисол келтиришга мажбурмиз. Бирининг номи «Аёл киши танасининг сирлари» («Тайна женского тело») номли китоб бўлиб, у икки томли, ҳар бирига 700 сўмдан ортиқроқ баҳо қўйилган. Иккинчиси «Қадим даврдаги фоҳишалик тарихи» («История древной проститутции»), учинчиси... қўйинг, сиз ҳам, мен ҳам хижолат бўлмайлик, қолганлари ҳам шунга ўхшаш андишасиз номлар.

Қани айтинг-чи, замондош биродар, булар, четдан оқиб келаётган бу оғулар ёшларимиз руҳиятига, тарбиясига таъсир қилмайди, деб ким кафолат беради. Бу ҳолат беистисно, ҳар биримиз тинчимизни бузиб, ҳаловатимизни ўғирлаяпти. Тунов куни десангиз, метронинг Пушкин кўчасига олиб чиқадиган йўлагида шундай ҳодисага дуч келдик. Уч-тўрт киши тик турган ҳолда газетами, журналми, бунисини аниқ билмадим, варақлашяпти. Оғзиларидан ҳар-хил гаплар чиқяпти. Билсам ўша ерда ҳам ахлоқсиз босма маҳсулотлар сотилар экан. Баҳоси, хийла юқори. Сотувчи аёл ҳам анойилардан эмас экан, варақлаб, улардаги расмларни бир бор кўришга нарх белгилабди — 15 сўм. Ўзбекистон шарқда азалдан илм-фан масканларидан бири бўлиб оғизга тушган, шу заминда вояга етган алломаларимизни жаҳон танийди. Ўзимизнинг шарқона табиатимиз бор, руҳиятимиз ўта нозик, андиша ва ҳаё тушунчалари алоҳида шаклланган. Ғарбнинг беҳаёлигини ҳазм қилолмаймиз. Яширмайман, ўша беҳаё китоб, газета-журналларни ҳар сафар кўрганимда худди биров бетимга тупураётгандек сезаман ўзимни. Бизда худди шундай — руҳиятимиз, миллий анъанамиз, умуман ўзбекнинг табиатига бутунлай ёт бўлган матоҳларнинг нега бемалол сотилишига йўл қўйилганига тушунолмайман. Бу ҳолатни асослаб бўлармикан, деб ҳар хил хаёлларга бораман. Уни оқлайдиган ҳеч бир сўз топа олмайман. Баъзилар демократияни рўкач қилиши мумкин. Ахир демократия дегани исталган номаъқулчиликка кенг йўл очиб бериш дегани эмас-ку.

Яқинда газеталарнинг бирида ўқиб қолдим: араб мамлакатларининг бирида рамазон ойида кўчада чет элликлар пиво ичиб турган ҳолатда ушлансалар, катта жарима солиниши ёки маълум муддатга қамоқ жазосига ҳукм қилиш, ё бўлмаса ўша заҳотиёқ мамлакатдан чиқариб юбориш ҳақида давлат раҳбари фармойиш берибди. Бундан мақсад мамлакат аҳолисининг миллий анъаналарини оёқ ости қилишликка йўл қўймасликдир.

Ёзувчи Ғаффор Ҳотамов ўзининг «Шарқ табиати ва ғарб» деб номланган ва «Халқ сўзи»нинг «Оила» иловасининг биринчи сонида чоп этилган мақоласида Ғарб ҳаёти захмидан кўнгил дунёсини иҳоталаш ҳам бугунги кунда ҳаётий заруратга айланаётир, деб жуда тўғри таклифни ўртага ташлаган. Шу муносабат билан миллий шаън, ор-номусни сақлаш, наслу насабимизни ҳимоя қилиш заруратидан келиб чиқиб, қуйидаги мулоҳазаларни ўртага ташламоқчиман:

Наша, қора дори ва бошқа наркотик моддаларни киши онггига ва руҳиятига салбий таъсир этиши туфайли бундай оғуларни мамлакатимиз ҳудудига кириб келишининг олдини олиш мақсадида қанчалик кенг миқёсда ва қатъий чоралар кўрилаётганидан ҳар биримиз яхши хабардормиз. Қани айтинг-чи, ўша беҳаё китоб, газета-журналлар, видеокассеталар қайси оғудан кам? Нима учун улар чет мамлакатлардан бемалол ўтиб келаверади, ҳамма ерда кўз-кўз қилиб сотилаверади. Бундан фақат шу соҳада енг шимариб, фойда олиш ниятида елиб югираётганларгина наф кўраётир. Оқибатда миллий анъаналаримизга етказилаётган зарарни ким ҳисоблаб беради ва жавобгарлиги кимнинг бўйнида бўлади? Назаримда, бундай оғу ва заҳар тарқатувчи матбаа маҳсулотини четдан келтириш ҳамда уларнинг савдосини ташкил этиш эгасиз, ташлаб қўйилган соҳага ўхшайди.

Маънавият одамни одам қиладиган тушунча. Шундай экан, беҳаёликни минглаб нусхаларда тарқатаётган кимсалар миллий тафаккуримизга, миллий маънавиятимизга зарар етказаётганликларини тушунармикинлар?

Маънавиятимиз поклиги, мусаффолиги кўп жиҳатдан китоб, газета-журналлардан бошланишини ҳисобга олсак, бу соҳадаги лоқайдлик ва бепарволик кейинчалик жуда қимматга тушиши мумкин. Ўтмиш алломаларидан бири Бархурдор ибн Маҳмуднинг қуйидаги сўзларига эътибор беринг: «Болалар ёмон, билимсиз кишилар билан ҳамсуҳбат бўлишларига йўл қўймаслик даркор. Чунки улар нимани кўрсалар ва кимга эргашсалар, ўша нарсаларга тезда кўникиб қолишади. Агар шу ҳол рўй берса, ундан сўнг Луқмон ва Афлотуннинг мингта панду-насиҳати билан ҳам уларнинг кўнглида ўрганган нарсаларни чиқариб бўлмайди». Китоб — энг яхши ҳамсуҳбат деймиз. Лекин ҳозирги кунда сотилаётган китоблар ҳалигидек бўлса, унинг оқибати нима бўлиши ҳам аён.

Айтмоқчимизки, таъбимизни хира қилувчи, миллий нафсониятитмизни ерга урувчи, миллатимиз ғурурини таҳқирловчи, қадриятларимизга раҳна солувчи беҳаё китобларга дўконларда ҳам расталарда ҳам ўрин бўлмаслиги даркор. Зеро шарм-ҳаёли халқимиз уларни онгига сиғдиролмайди. Шарм-ҳаёсизликка эрк берилган жойда иймон-эътиқод, ор-номус дарз кетади. Назаримизда маънавият билан боғлиқ соҳаларни фойдага қурбон қилмаслик керак, чунки маънавиятни сотиб ҳам бўлмайди, сотиб олиб ҳам.

Аслини олганда юқоридаги мулоҳазалар энди айтилаётгани йўқ. Матбуотда, радио ва телевидениеда ҳам, бот-бот бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда бу мавзу ўртага ташланаяпти. Афсуски, муаммо муаммолигича қолиб кетяпти. Лоқайдлик токайгача, дегинг келади, кейинчалик у жуда қимматга тушади-ку.

«Авваламбор, биз ўзимизни англашимиз, ўзбек деган номни улуғлашимиз керак, — деб таъкидлайди йўлбошчимиз. — Яна айтаман, биз шарқданмиз, осиёликмиз... Бизнинг халқимиздаги шарм-ҳаё, меҳр-оқибат яна қайси халқда бор? Бу сўзларни бошқа тилга таржима қилиб бўлмайди... Уни халқнинг, миллатнинг маънавияти белгилаб беради».

Ниятимиз шуки, шарм-ҳаёни оёқости қиладиган китоблар нафақат хонадонимизда, балки биз учун муқаддас бўлган юртимизда ҳам бўлмасин.

Исмоил СУЛАЙМОНОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 17 февралдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади: *)

1 Австралия доллари	54,84
1 Австрия шиллинги	6,43
1 Англия фунт стерлинги	134,97
10 Бельгия франки	21,96
1 Голландия гульдени	40,15
10 Греция драхмаси	2,86
1 Дания кронаси	11,87
1 БАА дирҳами	22,41
1 АҚШ доллари	82,30
1 Миср фунти	24,24
1 Ирландия фунти	113,24
1 Исландия кронаси	1,14
10 Испания песети	5,35
100 Италия лираси	4,58
1 Канада доллари	57,00
1 Хитой юани	9,94
1 Қувайт динори	269,88
100 Ливан фунти	5,38
1 Малайзия ринггити	20,99
1 Германия маркаси	45,24
1 Норвегия кронаси	10,88
1 Польша злотийси	23,15
10 Португалия эскудоси	4,44
1 Сингапур доллари	48,92
1000 Туркия лираси	0,36
1 Финляндия маркаси	14,92
1 Франция франки	13,50
1 Швеция кронаси	10,18
1 Швейцария франки	56,26
1 ЭКЮ	89,44
10 Жанубий Корея вони	0,50
10 Япония иенаси	6,54
1 Россия рубли	13,60
1 Украина гривнаси	42,34
1000 Беларусь рубли	2,56
1 Латвия лати	139,26
1 Литва лити	20,58
1 Молдова лейи	17,48
1 Қирғизистон соми	4,64

*(Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

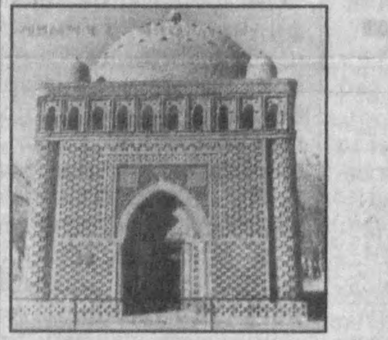

ТУРИЗМ

Ҳар қандай мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда туризм, яъни сайёҳлик тизимининг қай даражада йўлга қўйилгани катта аҳамиятга эга. Дунёдаги кўплаб тараққий этган давлатлар миллий даромадининг салмоқли қисми сайёҳлик хизматидан келиб тушади. Энг муҳими: бу соҳа ишлаб чиқаришга нисбатан кам маблағ талаб этиб, кўп валюта тушуми беради. Шу боисдан ҳам мустақилликка эришган Ўзбекистонда тармоқ ривожига алоҳида эътибор берила бошланди. Президентимизнинг мазкур соҳани ҳар томонлама мустаҳкамлашга қаратилган кўрсатмалари, мамлакат ҳукуматининг бу борада олиб бораётган амалий ишлари фикримиз далилидир.

САЙЁҲЛАР ҚАДАМИ АРИМАСИН ДЕСАК

ЮРТИМИЗНИ ЖАҲОНГА КЎЗ-КЎЗ ҚИЛАЙЛИК

Ушбу саъй-ҳаракатлар туфайли тарихи узоқ минг йилликларга бориб тақалувчи юртимизда сайёҳлик хизмати муайян ютуқларни қўлга киритмоқда. Дунё халқларини мамлакатимизга жалб этиш борасида бирмунча натижаларга эриша бошладик. Айниқса, қадимий шаҳарларимиз Самарқанд, Бухоро, Хивани қайта таъмирлаш, туризм инфратузилмасини ривожлантиришга жуда катта маблағлар ажратилгани ўз самарасини бера бошлади ва унутилаётган зиёратгоҳлар бутунлай ўзгача манзара кашф этди. Лекин жаҳоншумул тарихи, маданияти, осори-атиқалари билан машҳур юртимиз учун бу ишларнинг барчаси ҳали дебоча, холос. Сайёҳлик тизимини жаҳон андозалари даражасига етказиш учун жуда катта вазифалар амалга оширилиши зарур. Бунинг учун эса нафақат маблағ, балки тармоқ билан астойдил шуғулланувчи жонкуярлар керак.

Агар ривожланган мамлакатлар тажрибасига назар ташлайдиган бўлсак, туризм улар иқтисодиётида етакчи ўринлардан бирини эгаллаётганининг гувоҳи бўламиз. Соҳа мутахассисларининг ҳисоб-китобларига кўра, 2000 йилга бориб дунёда туризм индустрияси етакчи экспорт соҳасига айланади ва ундан келадиган соф фойда 490 млрд. АҚШ долларини ташкил этади. Кўриниб турибдики, туризм бошқа соҳаларга нисбатан илдам ривожланаяпти.

Масалан, агар Туркия хорижга маҳсулот экспорт қилишдан йилига 2-3 млрд. доллар атрофида валюта тушуми олса, сайёҳлик хизматидан 8-10 млрд. долларгача олади. АҚШ, Англия, Франция, Италия каби мамлакатларда ҳам валюта тушумининг қиёсий нисбати ана шундай. Сайёҳлик хизмати ўта ривожланган, унча катта бўлмаган Испанияда эса туризмдан келадиган даромад 30 млрд. доллар атрофида.

Имкониятлари жиҳатидан юқорида қайд этилган давлатлардан қолишмайдиган Ўзбекистонимизда туризмнинг бугунги аҳволи қандай? Бизнинг ҳисоб-китобларимизга кўра, мустақил юртимиз сайёҳлик хизматидан келадиган даромад 2005 йилга бориб 3,5-4 млрд. долларни ташкил этиши мумкин. Яъни, у республика ялпи маҳсулот экспорти валюта тушумидан кам бўлмайди. Аммо ҳозирги мавжуд ҳолатда бундай натижага эришиш мушкул. Сабаби — аҳоли жон бошига ҳисоблайдиган бўлсак, Республика валюта тушуми меҳмонхоналар, умумий овқатланиш, транспорт, алоқа хизматидан, миллий ҳунармандчиликка оид буюмлар савдосидан ва бошқалардан бир фуқарога икки доллардан ҳам тўғри келмайди. Муқояса учун ушбу рақам Австрияда 4 минг долларни ташкил этади. Аммо, айни пайтда жаҳон бўйлаб йилига 600 миллионга яқин турист саёҳатга чиқаётганлигини ҳисобга олсак, Ўзбекистон улуши ниҳоятда камлиги ўз-ўзидан аён бўлади.

Хўш, Испаниядагидан қолишмайдиган тарихий меъморий обидалари, Австрия, ҳатто Швейцариядан ўтадиган табиат манзаралари, дунёда топилмас ноз-неъматлари бўлган диёримизга йилига миллионлаб сайёҳлар келишини йўлга қўйиш учун нималар қилмоқ керак? Туристларнинг юртимизга нисбатан кам ташриф буюраётганликларининг сабаби нимада? Мамлакатимиз яшириниб ётган имкониятларини очиш учун нималарга эътибор бериш лозим?

Аввало, шуни таъкидлаш лозимки, юқорида айтиб ўтилган 600 миллион нафар туристнинг жуда оз қисмигина Ўзбекистон ҳақида тасаввурга эга. Оддий саёҳатчилар у ёқда турсин, ҳатто мамлакатимизга ташриф буюраётган кўплаб машҳур давлат, жамоат, адабиёт ва санъат намояндалари ҳам Ўзбекистонни энди-энди кашф эта бошлашди.

Шукурлар бўлсинки, қадимий юртимиз ўз мустақиллигига эришди. Жаҳон бизни, биз жаҳонни таний бошладик. Юртимиз дарвозалари яхши ниятли барча инсонлар учун кенг очиб қўйилди. Эндиги вазифа - чет элликларни диёримизга иложи борича кўпроқ жалб этиш.

Асримиз — ахборотлар асри. Оддий тижоратчидан тортиб, йирик давлат арбобларигача ҳатто энг кичик мамлакатлар ҳақида ҳам тўлиқ маълумот олгиси келади. Бундай маълумот эса асосан матбуот воситалари ва тегишли халқаро ташкилотлар томонидан тарқатилади.

Мен шу маънода бир таклифни ўртага ташламоқчиман. 1954 йилда жаҳон туризмини ривожлантириш, бутун дунё мамлакатлари тарихи, маданияти, осори-атиқалари, туризм тармоқларини ҳурмат ва эҳтиром билан, (Низомида бу муқаддас бурч деб қабул қилинган)кенг тарғиб қилувчи халқаро ташкилот — ФИЖЕТ (сайёҳлик мавзуида ижод қилувчи ёзувчи ва журналистлар халқаро уюшмаси — фран.) ташкил топганди. Мана 44 йилдирки, ушбу ташкилот дунёдаги кўплаб мамлакатларда сайёҳлик тизимини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Айни пайтда ушбу халқаро ташкилотнинг 40 дан зиёд мамлакатда шу каби уюшмалари бор. ФИЖЕТнинг қароргоҳи Брюссель шаҳрида жойлашган бўлиб, ҳар йили бир маротаба олий анжумани — конгрессида сайёҳлик тизимини энг яхши тарғиб қилган мамлакат, шаҳар, шахсга уюшманинг олий мукофоти - «Олтин олма» (нуфузи Оскар совринига тенг) топширилади. Ташкилотнинг «Вю туристик» журнали унга аъзо мамлакатлар ҳақида мунтазам маълумотлар бериб боради ва туризм соҳаси бўйича семинарлар ўтказиб, малакали қаламкашлар тайёрлайди, «сайёҳлик тасаввурларини экспорт қилиш» борасидаги тажрибаларини алмашади.

Энди муддаога ўтсак: ёш, мустақил Ўзбекистонда ҳам худди шундай бир уюшма ташкил этилса ва у ФИЖЕТга аъзо бўлиб, мустаҳкам алоқа ўрнатса мамлакатимиз сайёҳлик тизими ривожи сари катта қадам қўйилган бўларди. У шартли равишда «Марказий Осиё: хорижий сайёҳлик ва матбуот» уюшмаси деб номланса (уюшма уставининг лойиҳаси таклиф ва мулоҳазаларга кўра ўзгартирилиши мумкин).

Бу ташкилот ўз атрофига туризм ҳақида қалам тебратувчи талантли журналистлар, ёзувчи ва шоирларни жамлаб, жаннатмакон юртимизни жаҳонга танитиш билан шуғулланарди. Уюшма қошида «Марказий Осиё: сайёҳлик мўъжизаси» журнали ташкил этиб, «Вю туристик» журнали ижодкорлари билан яқиндан ҳамкорлик қилишлари янада яхши самара берарди.

Келинглар, ҳаммамиз бир бўлиб, жонажон юртимиз сайёҳлик тизимини ривожлантириш орқали Ўзбекистон иқтисодиёти тараққиётига муносиб ҳисса қўшайлик!

Исматулла ФАЙЗУЛЛАЕВ,
«Байналмилал» ташқи иқтисодий бирлашмаси раиси, иқтисод фанлари номзоди.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

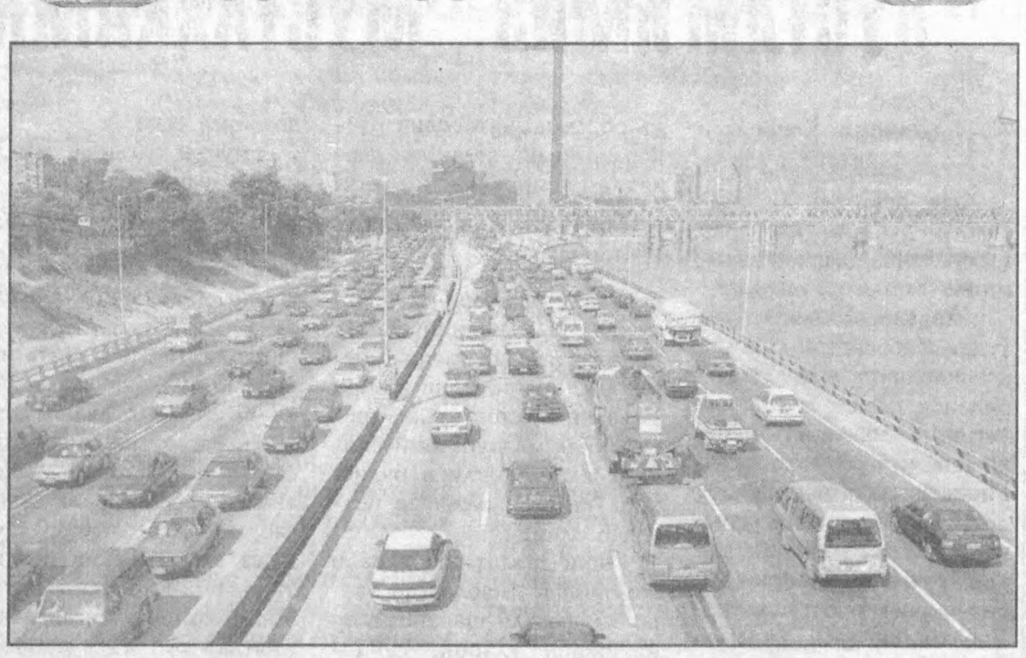

СУРАТДА: Жанубий Корея пойтахти — СЕУЛ.

НЕФТЬ ЎРНИГА ОЗИҚ-ОВҚАТ

БМТ Хавфсизлик Кенгаши Ироққа озиқ-овқат ва дори-дармон харид қилиши учун нефть сотишни кўпайтиришга рухсат бериш масаласини муҳокама қилди. Муҳокамада Ироққа ҳар ярим йилда 2 миллиарддан 5,2 миллиард АҚШ доллари миқдоригача бўлган ҳажмда нефть сотишга рухсат бериш кўриб чиқилди. БМТ Бош котиби вакилининг айтишига қараганда Буюк Британия, Португалия ва Швеция мутахассислари махсус лойиҳа тақдим этиб, унда нефть экспорти ҳажмини ошириш билан бирга озиқ-овқат ва дори-дармон сотиб олиш механизми ҳам ишлаб чиқилган.

ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ ЗАРУР

Маълумки Шимолий Корея аҳолиси 1995-1996 йилларда юз берган сув тошқини туфайли ва 1997 йилги қурғоқчилик оқибатида очарчиликни бошидан кечирмоқда. БМТнинг Шимолий Кореяга инсонпарварлик ёрдами етказиб бериш бўйича мувофиқлаштирувчиси Дуглас Куттс баёнот бериб КХДР аҳолисига 415 миллион доллар миқдорида озиқ-овқат етказиб бериш зарурлигини таъкидлади.

САЙЁҲЛАР ЎРНИГА ПРОТИВОГАЗЛАР

Форс кўрфазида вужудга келган танг вазият Яқин Шарқ мамлакатларидан хорижликлар, айниқса сайёҳлар илдам чиқиб кетишига олиб келмоқда. Айниқса Исроил сайёҳлик бизнеси катта молиявий талофот кўрмоқда. Бу мамлакатга Европадан сайёҳлар эмас, противогазлар келмоқда. Яқинда Германиядан 150.000 дона противогаз сотиб олинди. Бундан аввал АҚШдан ҳам катта миқдорда ана шу матоҳ олинган эди. Гарчанд, Ироқ Исроилга ракета зарбаси берилмаслигини расман эълон қилган бўлса-да, уруш хавфи одамлар асабини ниҳоятда толиқтириб юборди.

«ХОЛИФИЛД ҚУЛОҒИ»

Ёдингизда бўлса машҳур боксчи Майк Тайсон рингда кураш айни қизиган чоғида рақиби Эвандер Холифилднинг бир қулоғини тишлаб узиб олган эди. Ҳеч нарсани шунчаки бекордан-бекорга қурбон беришга ўрганмаган америкаликлар боксчи қулоғини ҳам... катта даромад манбаига айлантириб юборишди. Калифорниядаги кондитер фабрикаларидан бири Майк Тайсон тишининг излари акс этган узиб олинган Холифилд қулоғига монанд шоколад ишлаб чиқара бошладилар.

ҚЎШИҚ ВА МАШҲУР БЎЛИШ ИШТИЁҚИ ПАНД БЕРДИ

Коста-рикалик Алекс Гидо оммавийлашиб кетган мусиқа танловида иштирок этишдан ўзини тия олмади. Бу танлов тўғридан-тўғри телеэфирга узатилиб, ундан бутун мамлакат аҳолиси баҳраманд бўларди. Бахтга қарши мазкур кўрсатувни прокуратура терговчиси ҳам томоша қилаётган экан. Ўз истеъдоди билан ҳаммани қойил қолдириб, машҳур бўлиб кетиш иштиёқида саҳнада жавлон ураётган Алексни «бир дақиқага, мухлис қиз сўраётганлигини» қулоғига секин шивирлаб айтишгач бояқишнинг юраги севинч ва шуҳратдан ҳапқириб кетган бўлса ажабмас. У саҳнадан четта чиқиб, икки қадам қўйиши биланоқ қўлларига кишан урилди. А. Гидо қотиллиги учун икки йил бурун узоқ муддатга қамоқ жазосига ҳукм қилинган экан. Аммо ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимлари уни қўлга тушира олмай доғда юришган.

СИНАЛМАГАННИНГ СИРТИДАН ЎТМА

ГФРнинг Дюссельдорф шаҳри вокзалида санғиб юрган ёш, гавдали, бақувват йигит елкасига қимматбаҳо сумкача осиб олган озғин ва нимжон аёлни кўриб, ўлжа иштиёқида унинг орқасидан тушди. Сумкача қаппайиб турганлиги «ов» бароридан келишидан дарак берарди. Хилватроқ жойда тап тортмасдан ўлжага ташланган йигит бошига қиз шунақанги тептики, шўрлик фақат полиция участкасидагина зўрға ўзига келди. Асли болгариялик бўлган «қароқчи йигит» кикбоксинг бўйича жаҳон чемпиони Дейзи Ланг сумкасига ташланганлиги учун икки йилни чамбарак ортида ўтказади.

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР РЕЖАСИ

Деҳлидан олинган хабарларга қараганда Шри-Ланка қуролли кучлари Тамил сепаратчиларининг мамлакат шимолидаги махфий базаларини йўқ қилиш ҳамда «Тамил илам» озодлик йўлабарслари» гуруҳининг раҳбари Велупиллаи Грабкаранани ҳибсга олиш мақсадида кенг кўламли жанговар операцияни амалга оширмоқчи. Шри-Ланка армияси генерали Лионел Балагалленинг таъкидлашича, ҳарбий операция режасига биноан, даставвал Манкуам тумани Тамил жангариларидан бутунлай озод этилади. Маълумотларга қараганда, ўтган 15 йил давомида 50 минг киши этник гуруҳлар ўртасидаги низоларнинг қурбони бўлган.

Хориж оммавий ахборот воситалари хабарлари асосида тайёрланди.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

«ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ» ТАНЛОВИГА

ТЕРМУЛИБ ТЎЙМАЙСИЗ ТОШКЕНТГА

БАДИА

Олис қишлоқдан келган меҳмон жўрамиз тўй арафасидаги келинчакдек чирой очаётган, ҳуснига ҳусн қўшилаётган Тошкентни кўриб, ҳайратдан жўшиб шундай деди:

– Сўнгги йиллар ичида Тошкентни таниб бўлмай қолибди. Ҳамма ёқда қурилиш, ҳамма ёқда янгилик. Равон кўчаларни айтмайсизми? Сал қолди адашиб кетишимга, жўражон. Айниқса, кўчаларнинг номлари ғирт ўзбекча бўлганини кўриб, роса қувондим. Бўларкан-ку! Биз ўқиган 80-йиллардаги, биз кўрган 90-йиллардаги Тошкент батамом ўзгариб кетибди, жўражон. Мустақилликнинг номидан ўргилай, Тошкентни яшнатиб, ёшартириб юборибди. Бу пойтахт эмас, мўъжиза бу!..

Бундай самимий юрак сўзларини мустақиллик меҳри жўшиб турган ватандошларимиздан, меҳмонлардан эшитиш мумкин. Кун сайин чирой очаётган Тошкент нафақат республикамиз аҳлини, балки дунёнинг турли бурчакларидан ташриф буюраётган хорижлик меҳмонларни ҳам мафтун этиб, ҳайратга солмоқда.

Олис Америкадан ёки Германиядан, Мисрдан ёки Англиядан, Франция ёки Япониядан келган меҳмоннинг ҳайрати бежиз эмас. У аввало ўз юртининг энг кўркам шаҳарларида кўрмаган, учратмаган гўзал ва ноёб манзараларни, янги биноларни кўриб кетади, олган таассуротларини эса бир-бири билан таққослайди. Илк бор кўришдаёқ кун сайин гўзаллашиб чирой очаётган Тошкентга мафтун бўлиб, унинг шайдосига айланади.

У юрагига Тошкент манзараларини чизади. Тошкент унинг юрагидан манзил топади. Ва ниҳоят , шаҳар – юракка, юрак – шаҳарга айланади. Ҳар кимнинг юрагида ўз Тошкенти пайдо бўлади. Тошкент руҳи муҳрланган самимий юраклар эса дунёни тўлдираверади, тўлдираверади... Иштиёқманд юракларни Тошкент жозибаси тортаверади, тортаверади... Қўшиқда айтилганидек, Тошкентдан бир бор дон еган чумчуқ ҳатто Маккадан қайтиб келаркан.

Тошкентнинг оҳанграбоси зўр, меҳр-муҳаббати кучли. Бу меҳрга боғланганлар, бу муҳаббатга асир бўлганлар ҳеч қачон Тошкентдан олислаб ё узилиб кетолмайдилар.

Тошкент зиё шаҳри, маънавият ва маърифат маскани. Миллат гуллари бўлган зиёлиларнинг бир неча авлодларини вояга етказган тафаккур бешиги. Тошкентда мудом илм булоқлари қайнаб туради. Ҳамма кашфиётлар рўй беради. Буларнинг ҳаммаси миллат, юрт равнақи учун хизмат қилади.

Тошкент бутун мамлакатимизнинг турли бурчакларидан, олис-олис қишлоқларидан келадиган катта-кичик талантларни, турли соҳа истеъдод соҳибларининг бошини силаб гўё ўз онасидай ардоқлайди, элга танитади. Пойтахт сифатида уларни камолотга етказади, иссиқ бағрига олади.

Париж Франция, Лондон Англия, Рим Италиянинг жаҳон тараққиёти босқичига чиқиш жараёнида қанчалар муҳим вазифани бажарган бўлса, Тошкент ҳам Ўзбекистон ривожи учун шунчалик улуғ вазифани шараф билан адо этиб келаяпти. Шаҳарни бежиз «Шарқ дарвозаси» деб таърифлашмайди. Энди у нафақат Шарқнинг, балки дунёнинг энг нуфузли, обрў-эътиборли шаҳарларидан бирига айланиб бораётганидан қувонамиз. Тошкентда бўлаётган кўплаб халқаро анжуманлардан мамнун бўламиз. Бундай жаҳоний мулоқотлар миллат дунёқараши ўсишига, республика иқтисодий ижтимоий ривожига самарали таъсир этиш билан бирга энг яхши халқ анъаналарини, миллий ва тарихий меросимизни жаҳонга ёйишда муҳим аҳамиятга эга. «Юз марта эшитгандан, бир марта кўрган афзал» деб шунга айтсалар керак.

Ҳа, Тошкентни бир бор келиб кўрганлар умрбод шаҳарнинг мафтуни бўлиб қоладилар. Ва уни тез-тез зиёрат қилишга ошиқадилар.

Тошкент қалбан, руҳан ошно бўлса арзийдиган юрт. Тошкент қайта-қайта зиёрат қилса, тавоф этса арзийдиган маскан, улуғ авлиёлар юрти.

Тошкент – ҳамиша қут-барака аримайдиган муқаддас тупроқ. Тошкент – кўпдан-кўп миллату элатларни бағрига жо этган буюк дўстлик шаҳри, яъни дўстларнинг меҳр-оқибат уйи.

Дўстлар учун меҳмондўст, бағри кенг ҳатто уйининг тўрини берадиган бундай шаҳарни ер юзидан топиш қийин...

Фасллар Тошкентга ярашади, жуда-жуда мос келади. Ҳар бир фасл ўз жозибаси, тароватги билан Тошкентни янада гўзаллаштириб, мафтункор этиб юборади:

Қиш – салобат, улуғлик, пурвиқорлик, мунаввварлик бахш этади.

Баҳор – яшил либосга ўраб, бекиёс гулларга ўрайди, юракларда дарахтлар гунчалайди.

Ёз – ҳароратидан ҳатто «Анҳор» ҳансирайди, вужудлар салқинлик истайди.

Куз – бетакрор мусиқа ва шеър оламига етаклайди.

«Мен шеър излайман Тошкент кўчаларидан» дейди шоиримиз.

Дарҳақиқат, шундай! Тошкент кўчаларида шеър тўғланади, достон оқади, мусиқа нола қилади, ранглар камалакдек товланади. Бунда қўшиқ дунёга келади, бунда рақс хиром этади. Бунда турфа ғоялар юксалади, дунёқараш ўсади, тафаккур шаклланади. Ва буларнинг ҳаммаси буюк миллат учун хизмат қилади.

Тошкент – мамлакатимизнинг уриб турган қайноқ юраги. Унга Самарқанду Бухоро интилади, унга Урганчу Нукус шошади, унга Фарғонаю Андижон, Қаршию Термиз чоғланади. Хуллас, унинг бағрига Ўзбекистон сиғади, Ўзбекистон садо беради.

Энди тор кўчадан кетаётган одам Тошкент ҳақида ўтмишдаги каби тор фикр юритса ярашмайди, уят бўлади, торлиги, майдалиги билиниб қолади. Тошкентга улуғворлик, тантилик ярашади. Энди у компфирқа ғоялари, коммунизм руҳи кезиб юрган яқин ўтмишдаги Тошкент эмас. Энди унинг кўчаларида қизил рангли байроқлар ҳилпирамайди. Қизил шиорларга ўрин йўқ. Қизил майдон ҳам, қизил доҳийлар ҳам Тошкент тарихидан абадул-абад ўчди. Қизил империя руҳи ҳам Тошкентни тарк этди.

Тошкент мустақил мамлакатнинг мустақил пойтахти, истиқлол гуркираётган бош шаҳри.

Мустақиллик руҳи Тошкентдан бошланади, десак асло муболаға бўлмайди. Ҳар йилги мустақиллик байрамида Тошкент қиёфаси ўзгаради, янгиланади. Байрам тантаналарига ҳатто юлдузлар шерик бўлади, мушаклар юлдузлардан ранг олади. Тошкент шодликка, қувончга тўлиб кетади. Беихтиёр ўша лаҳзаларда озодлик туйғуси нақадар улуғлиги, нақадар ҳаво каби зарурлиги юракда қайта-қайта акс садо бериб, жўш уради. Севинчдан кўзларингга ёш келади. Ҳаяжон ва шодликдан ҳайқириқ тошади...

Мустақиллик даврида бунёд бўлган ўзгаришлар, қурилишларнинг санаб саноғига етиб бўлмайди. Буюк мутафаккир Алишер Навоий ҳайкали ва Миллий боғ, буюк соҳибқирон Амир Темур ҳайкали ва Темурийлар даври тарихи Давлат музейи, «Туркистон» саройи, Олий Мажлис биноси, меҳмонхоналар, спорт-соғломлаштириш мажмуалари, ер ости йўллари, кўприклар, бозорлар ва ниҳоят Тошкент шаҳридаги Миллий банки биноси...

Президентимиз ибораси билан айтганда: «Мамлакатимизнинг марказида, қадимий ва гўзал пойтахтимиз – жонажон Тошкентимиз ўртасида қад кўтарган улуғ бобомиз сиймоси халқимизга фахр ва ғурур бахш этмоғи муқаррар!».

Бу фахр, бу ғурур ўзимизни, ўзлигимизни билишга ундайди. Тошкентда қад ростлаётган ҳар бир бино аввало ғурур туйғусини тарбиялаётгани билан ҳам ниҳоятда қадрлидир.

Бугунги Тошкент кечаги Тошкентга асло ўхшамайди.

Бугунги Тошкент эртанги Тошкентнинг гўзал қиёфаси ва мустаҳкам пойдеворини яратмоқда.

Эртанги Тошкент эса келажак авлодларнинг ифтихор бешиги бўлишига асло шубҳа йўқ.

Тошкентни ҳар қанча таърифу-тавсиф этсак арзийди. Лекин ўрни келганда жиндай афсус ва жиндай ўкинч билан айтиш мумкинки, ҳамиша ҳам юксак муҳаббат билан пойтахтни севишга, ардоқлашга қодир эмаслигимиз билиниб қолади. Кўчалар, йўлаклар, уйларимиз атрофини озода, тоза тутишга озгина ҳафсаламиз етмайди. Тўғриси, маданият масаласида андак нўноқроқмиз. Табиатимизда пойтахтпарварлик, пойтахтпарастлик туйғуси етишмайди.

Айрим маҳаллалар, массивлар, кўчалар, уйлар атрофида Тошкент жамолига доғ бўлиб тушаётган ахлат уюмлари, хунук манзараларни кўриб, ачинасан киши. Нега, нима учун деган саволларга ҳар ким ўзи жавоб бериш даври келди. Ҳар қадамда, ҳар лаҳзада биз пойтахтда яшаётганлигимизни унутмайлик, унутишга ҳаққимиз ҳам йўқ.

Фурсатдан фойдаланиб, ҳар йили пойтахт куни ўтказилса, деган таклифни ўртага ташламоқчимиз. Шунда кўкаламзорлаштириш, тозалик, ободончилик ишлари бир қадам жонланган бўларди. Бу ўз-ўзидан пойтахтни севиш, қадрлаш, авайлаш туйғусини ҳам тарбиялайди. Шундагина Тошкентни юксак маънавият ва маданият шаҳрига айлантирамиз. Унинг жаҳоншумул мавқеини янада юксалтирамиз. Чунки:

Бу – менинг Тошкентим,
Бу – сенинг Тошкентинг,
Бу – бизнинг Тошкентимиз,
Бу – мустақил ва озод халқнинг
Тошкенти!

... Термулиб тўймайсиз Тошкентга. Шаҳар ана шундай тароватли, бетакрор жозибаси, гўзаллик ва улуғворлиги билан XXI асрга дадил, шаҳдам кириб боряпти. Оллоҳ ҳамиша йўлингни ёритиб турсин. Келажагинг нурли, ёруғ ва дунёни ҳайратга соладиган гўзалликларга бой бўлиб бораверсин, жонажон Тошкентимиз!

Ашурали ЖЎРАЕВ.

ХАБАРЛАР ОҚИМИ

● СИРДАРЁ

МАКТАБГА ЯНГИ БИНО

Гулистон шаҳридаги Ал-Хоразмий номли 15-мактабда ўқувчилар сонининг ошиб бораётганлиги туфайли кейинги йилларда янги бинога ниҳоятда эҳтиёж сезилаётган эди. Ўқитувчи ва ўқувчиларнинг бу орзулари яқинда ушалди.

Тўрт йил муқаддам дастлабки уч қавати фойдаланишга топширилган мактабнинг иккинчи навбати ҳам қуриб битказилди. 1300 нафар ўқувчи таҳсил олаётган билим даргоҳи замонавий ўқув жиҳозлари билан тўлиқ таъминланган.

Қурилишни вилоят «Қишлоқхўжаликқурилиш» трестининг 474-механизациялашган кўчма жамланмаси жамоаси амалга оширди.

А.ЯХШИЛИКОВ,
«Халқ сўзи» жамоатчи мухбири.

● НАВОИЙ

«ЧОРВАДОРЛАР ИСТАГИ АСОСИДА»

Қизилқумнинг қоқ марказида Томди туманида маҳаллий аҳоли ва чорвадорларнинг талаби ва истаги асосида 12 хил маҳорон маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи янги цех ишга туширилди. «Томдисавдо» хиссадорлик жамияти бунёд этган бу цехда ойига 2 тонна макарон маҳсулотлари ишлаб чиқарилиб, олис яйловлардаги чўпон-чўлиқлар оиласига етказиб берилмоқда.

Парда ЖУМАЕВ,
Навоий вилояти.

● АНДИЖОН

КЎЧМА БРИГАДАЛАР ЎТРОҚ БЎЛАДИ

Маннон Жалолов номидаги кооперативлар бирлашмаси Андижон вилоятининг Бўз туманидаги энг йирик хўжаликдир. Бу ерда эки майдонлари кўп, лекин ишчи кучи кам. Туман марказида – Бўз шаҳарчасида эса ишчи кучи, айниқса, ёшлар орасида кўп. Туман ҳокимлигининг М.Жалолов номидаги хўжалик далаларида ишлаш учун кўчма бригадалар тузиш тўғрисидаги ташаббуси кўп ёшларни қизиқтириб қолди. Шу сабабли бригадаларга танлов асосида қабул қилишга тўғри келди. Танловда механизаторлар, сувчилар, қишлоқ хўжалигида ишлашда тажрибаси бор кишилар саралаб олинди.

Шу йил бўлган ҳар бир бригада 60 киши ишлайдиган иккита деҳқончилик бригадаси тузилди. Хўжалик маъмурияти билан тузилган шартномага мувофиқ, уларга пахта ва дон экинлари экиш учун 250 гектар ер, транспорт воситалари ажратиб берилди. Кооперативлар бирлашмаси бухгалтериясида бригадалар ўз маблағини ўзи тасарруф этиши учун уларга махсус банк ҳисоб варақалари очилди.

Хўжаликда меҳнат қилиш истагини билдирган кишиларни янада кўпроқ кўллаб-қувватлаш мақсадида туман ҳокимлиги раҳбарлигида хўжалик ҳудудида ўттизга яқин уй қурилиши бошланди. Шу йилнинг биринчи ярмидаёқ кўчма бригадаларнинг аъзолари томорқа участкалари бўлган замонавий уйларнинг калитларини оладилар.

К.НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН-ДАНИЯ ДЎСТЛИК ЖАМИЯТИ

Республика хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамиятлари кенгашида Ўзбекистон-Дания дўстлик жамиятининг таъсис мажлиси бўлиб ўтди.

Маълумки, Ўзбекистон мустақилликка эришгач, дунёнинг кўплаб давлатлари билан сиёсий, иқтисодий, маданий ва маърифий алоқалар йўлга қўйилди. Айни пайтда бундай алоқалар йил сайин кенгайиб бормоқда. Ўзбекистон-Дания дўстлик жамиятига асос солинишини ҳам, шубҳасиз, ана шундай хайрли ишларнинг бири дейиш мумкин.

Дания қироллиги шимоли-ғарбий Европанинг Ютландия ярим оролида жойлашган. Аҳолиси 5 миллиондан ортиқ. Дания – конституциявий монархия давлати. Саноати ва қишлоқ хўжалиги ривож топган.

Таъсис мажлисида Ўзбекистон-Дания дўстлик жамиятининг низоми қабул қилинди. Унинг бошқарув органлари, ҳайъат аъзолари сайланди.

(ЎзА)

“Лак колор синтез” ишлаб чиқарувчи заводи

Наврўз байрами арафасида 1998 йил 9 февралидан 3 мартигача вилоятларда арзонлаштирилган нархларда Лак-бўёқ маҳсулотлари кўчма савдо-кўргазмасини ўтказади.

"Навоийулгуржибиржасавдо". Навоий шаҳри, Лермонтов кўчаси, 64. Телефонлар: (43622) 39-530, 38-369, 38-640.

"Ўзулгуржибиржасавдо" базаси. Самарқанд шаҳри, Тошкент тракти, Чўпон ота мавзеси. Телефонлар: (3662) 35-49-14, 35-30-07, 31-06-19 (факс).

"Қорақалпоқбиржасавдо". Нукус шаҳри, Хўжайли шоссеси, Қорақалпоқулгуржибиржасавдо биноси. Телефонлар: (36122) 77-596, 31-308, 33-531.

"Наманганулгуржибиржасавдо". Наманган шаҳри, Дўстлик шоҳ кўчаси, 18. Телефонлар: (36922) 63-123, 42-481, 41-843, 63-571 (факс).

"Бухороқурилишмоллари". Бухоро вилояти, Когон шаҳри, Химзаводская кўчаси, 14. Телефонлар: (36552) 22-217, 22-562, 22-368, 22-451.

Андижон вилояти товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси. Андижон шаҳри, Навоий шоҳ кўчаси, 122. Телефонлар: (3742) 22-17-30, 22-17-37.

Маълумот учун телефонлар: (371) 191-44-46, 191-47-41, 191-74-63(факс).

Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати жамоаси ва МХХ Фахрийлар кенгаши хавфсизлик хизмати фахрийси

Ҳамид Маҳмудович МАҲМУДОВнинг

вафоти эганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига ҳамдардлик билдиради.

Тошкент вилоят адвокатлар ҳайъатининг раёсати узоқ йиллар давомида адлия соҳасида ишлаб келган, Тошкент вилоят адвокатлар ҳайъати аъзоси

Қаюмжон ХОЖИМЕТОВнинг

вафоти эганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

РХВО «Ўзташқитранс»нинг «Фарғонаташқитранс» ваколатхонаси «Қорақалпоқташқитранс» шуъба корхонаси директори

Равшан ХОЖИМУРОВнинг

бенақт вафоти муносабати билан марҳумнинг оиласи ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Телерадиокомпаниясi жамоаси меҳнат фахрийси, республика радиосининг мас-лаҳатчи-муҳаррири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби

Убайдулла БУРХОНОВнинг

вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент вилояти ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси жамоаси ва бирлашган касаба уюшма қўмитаси, бирлашма бошлиғи – вилоят ҳокимининг муовини Ҳамидулла Ахматович Аҳмедовга акалари

Фатхулла АҲМЕДОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Темурийлар тарихи Давлат музейининг жамоаси хизмат кўрсатган фан арбоби, бўлим мудири Исо Жабборовга онаси

Мамажон ЖАББОРОВАнинг

вафоти эганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент Молия институти ректорати ва профессор-ўқитувчилари жамоаси институт «Иқтисодиёт таҳлили» кафедрасининг катта ўқитувчиси

Хусниддин НУРМАТОВнинг

бевақт вафоти эганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия билдиради.

SIEMENS NIXDORF

Германияда № 1 –
Siemens Nixdorf шахсий компьютерлар бозорида пешқадам:
бизнес-компьютерлар борасида Intel-SCENIC Pro асосида, ишчи станциялар борасида Intel-SCENIC Celsius асосида, серверлар борасида Intel Pentium® II Processor ёки Pentium® II Processor with MMX™ Technology процессорлари негизига асосланган Intel-PRIMERGY асосида етакчи.
Бизнинг Европа PC бозоридаги савдомизнинг ўсиши 52 фоизни ташкил этади. Худди шунингдек, SCENIC Celsius 1000 ишчи станциямизнинг тезлиги ҳам тенгсиздир.
Сизга қандай ёрдам беришимиз мумкин?
Қуйидаги телефонларга қўнғироқ қилинг:
132-03-14 ёки 40-67-50.
Бизнинг манзил: 700000, Тошкент,
А. Толстой кўчаси, 23-уй.

Шахсий компьютерлар ва серверлар

Siemens Nixdorf: User Centered Computing

АЛКОСУЛ

гепатитдан ва сурункали ичкиликбозликдан жигар хасталанишидан, сақлайдиган восита

Шаҳар дорихоналаридан сўранг

Тошкента фарма лимитед

ШЕЪРИЯТ

ТАРИХНИНГ ТЎХТАМАС КАРВОНИ ХАЛҚИМ

Э, инсоф, диёнат сарбони, халқим,
Тарихнинг тўхтамас карвони, халқим,
Ошёни бургутлар ошёни, халқим,
Оламда юртингдек ошён чиқмагай.
Аслинг покизадир, тилакларинг пок,
Тагу тугинг покдир, палакларинг пок,
Фарҳоддек ўғлону малакларинг пок,
Покиза заминдан нодон чиқмагай.
Не бахтки, боболар йўлини тутдинг,
Иймону эътиқод қўлини тутдинг,
Яна ўзлигингни намоён этдинг,
Сенинг зурёдингдан ёмон чиқмагай.
Ўзи мадад айлаб Ҳолиқи Якто
Сенга кетмас давлат айлади ато,
Гарчи ғанимларинг бисёрдир, аммо
Энди қўйнингдан ҳеч илон чиқмагай.
Сендек ўктам бўлса элу элатлар,
Элларга сендек эл бўлса миллатлар,
Тугаб хусумату ёвуз ниятлар
Аҳли олам аро қирон чиқмагай.

ИЙМОН БЎЛМАСА

Одамнинг дунёга келмоғи ғалат,
Ўзини инсон деб билмоғи ғалат,
Давлату савлати, салмоғи ғалат,
Кўксида ширин бир армон бўлмаса.

Даврлар шамолдек ўтиши аниқ,
Боғларда мевалар битиши аниқ,
Одамлар мақсадга етиши аниқ,
Ҳалоллик кўнгилда гумон бўлмаса.

Элу улуслардан диёнат кетар,
Хиёнат элларни харобат этар,
Ҳақиқат топталар, адолат битар,
Йўриғи шамширдек султон бўлмаса.

Одамнинг ул роҳи расоси иймон,
Қудрату адолат асоси иймон,
Аҳли аёлимиз ибоси иймон,
Юрт хароб диёнат омон бўлмаса.

Шайтоний сўзларга учма, Охунжон,
Бўҳтонлардан оғиз очма, Охунжон,
Роҳат деб, иймондан кечма, Охунжон,
Қиёмат кун келур иймон бўлмаса.

Охунжон ҲАКИМ

Оқ ойдин тонгларда қўшиғинг
Сукунат бағрини парчалар.
Болажон, йўлингни ёритар —
Оқ пўстин ёпинган арчалар.

А. ТЎРАЕВ (ЎзА) сурат-лавҳаси.

АҲМАД АЛ-ФАРҒОНИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 1200 ЙИЛЛИГИГА

Иброҳим РАҲИМ, Ўзбекистон халқ ёзувчиси

Бўладиган бола бешикдан маълум, дебдурлар ва яна демушларки, Қайқуббола Муҳаммаднинг илк ўғлони Аҳмад туғилибоқ ота-онани ҳайратга солиб, сал улғайгач, ой куйишини башорат қилиб, Шаҳристонни оёққа турғизибдур. Эмишки, Аҳмад бешик кўрмаган, беланчакда ётмаган, йўргакда тили чиқиб, етти ойда юриб кетган ва бир ёшида тим қора кўзини ўйнатиб, нафис лабини чўзиб, «Бу нима? У нима? Нега ундоқ, нимага бундоқ?..» деб сўроққа тутиб, волидасини ҳоли-жонига қўймаган.

Чақалоқнинг волидаи мукаррамаси сабр-тоқатли, ўқимишли аёл бўлгани учун, ўғлонининг зеҳнига монанд жавоб топиб беришдан сира зерикмасди.

Аҳмад сал улғайиб, тахминан икки ёшга етиб-етмай, дарахтларнинг кўм-кўк япроқларини силаб ўйнар, дарахтларда сайраган қушларга жўр бўлиб, улар билан бирга чуғурлашарди.

Бундан онаизор беҳад қувонар, қушларни сийлайдиган бола одамни ҳам севгучи бўлур, қушпарвару одампарвар бўлсин, болам, деб унга бозордаги қушчи савдогардан қафасли тўтиқуш олиб бердилар. Аҳмад тўтиқуш билан туни бўйи гаплашиб чиқди-да, ота-онаси бомдод намози ўқиётган тонгда қафасни очиб, тўтини учириб юборди.

– Нега қўйвордингиз тўтини? – волидаси намозидан сўнг сўради.

– Қаноти бор экан, қафасда қаноти қайриладур, – деб жавоб қилди болакай.

Катталар айтмаган бу гапни боласи топиб айтганидан ва катталар қилмаган савоб ишга қўл урганидан ниҳоятда тўлқинланган она доно боласини қучоқлаб ўпди.

– Савобига қолибсиз. Бу ишингиздин қушлар ила уни яратган Оллоҳ ҳам рози бўлғай!

Қубо шаҳристонида «Отин» деб ном чиқарган она ўғлонини китоб ўқишга ва секин-аста ёзишга ҳам ўргатди. Ўз номини «Аҳмад Ибн Муҳаммад» деб ёза билган бола уч ёшида ўқиш-ёзишда мактабга қатновчи амакиваччаю холаваччаларидан ўзиб кетганди.

Аҳмад Ибн Муҳаммадга волидаи мукаррамаси ўқиб берган китоблар таъсирими ёки ўзида пайдо бўлган заруратданми, унда фалакиётга қизиқиш ҳисси уйғонди. У кечалари ҳовлидаги супада ётиб, кўкдаги ой, юлдузлардан кўзини узолмас, эрта тонгда эса, тоғ орқасидан жилмайиб чиққан «Қуёш бола»нинг хатти-ҳаракатини кўз узмай томоша қиларди.

Оилавий маслаҳатдан сўнг отаси Муҳаммад Ибн Косир ўғилчасини олимлар маҳалласидаги Устоз Мунажжимга шогирдликка берди. Болакай шогирднинг Устоз Мунажжимга берган биринчи саволи юлдузлар ҳақида бўлди. Негаки, Устознинг ишхонаси қоронғу хона бўлиб, туйнукларидан Осмон, бинобарин, кўкдаги юлдузлар кўриниб турарди.

– Айбга буюрмасинлар, Устоз ҳазратлари. Осмонда ҳаммаси бўлиб неча юлдуз бор? Саноғига етолмай ҳайрондурмен.

Устоз, мийиғида кулиб қўйди-да, ўзига хос салобат ва босиқлик ила мулойимгина жавоб қилди:

– Ажиб жумбоқ ташладингиз менга, Аҳмад Ибн Муҳаммад. Улуғ аллома Батлимус ҳазратлари ҳам аларнинг саноғига етолмагандурлар. Аммо китобларида бул масалада тахмин ила жумбоқлар кўп.

– Ул ҳазратларининг китоблари бизда йўқ, Сиздин илтимос қилурмен...

– Аларни мен Сизга берурмен. Шартим шуки, китобларни шу ерда ўқиб, ўз жойида қолдириб кетурсиз.

Устоз кутубхонасида девор токчаларига териб қўйилган турли тиллардаги китоблар ичидан ўзига керакли китобни топиб олган Аҳмад уларни турган жойида тик туриб ўқий бошлади ва ҳар бир сўзни ёдлаётгандай шивирлаётгани қўшни хонадаги Устозга ҳам эшитилиб турди.

– Яна бир луқмага рухсат этсинлар, Устоз ҳазратлари! Луқмам Ҳазрат Батлимус, Ер бир жойда қотиб қолган жисмдур, ул жисм ҳеч қаёққа силжимайдур, дебдурлар. Нега бўлмаса Ер қимирлаб, зилзила ҳосил қиладур?

– Бул сир Оллоҳдан ўзгасига аён бўлгани йўқ, – деди Устоз ва андак ўйланиб туриб, қўшимча қилди. – Сизнинг доно авлодингиз илм чўққисига етиб, бу сирни оламга ошкор этсалар ажаб эмасдур...

Устознинг бу гапларини унга, ёш бўғинга билдирилган зўр ишонч ва шу билан бирга келажакка вазифа, деб тушунган Аҳмад уйига етгунича, ҳатто кўрпасида ётиб ҳам шу ҳақда ўйлади. Уйқусида ҳам унинг кўзига бир гала юлдузларни бошлаб юрган тўлин ой кўринаверди ва ниҳоят, тўлин ой юлдузлардан ажралиб, қуёш атрофида айланиб юриб, унинг гирдобига тушди, бундан жаҳли чиққан қуёш уни нарига ҳайдамоқ учунми, ойга ўт пуркай бошлади. Аҳмад беихтиёр: «Оймомо қоч, куйиб кетасан! Тезроқ қоч, ёниб кетасан!» дея шовқинлаб юборди. Унинг ваҳимасидан уйғонган онаси:

– Нима бўлди, қўзичоғим, – деб сўради.

– Ой... Ойга ўт кетди! – ваҳимали гап қилди у.

Волидаи мукаррамасининг гапи оғзида қолди, бола чопқиллаб ташқарига чиқди. Осмон тунд, тутун. Кўкдан қўланса ҳид чиқаётгандай. Бутунлай нотаниш вазият.Безовта бўлган она унинг кетидан чиқиб осмондаги ўзгаришларни кўрди-да, эрини ҳам уйғотиб чиқди. Анча ёшни яшаб, тажриба орттирган Муҳаммад ота бундай вақтларда сўфилар қиладиган ишни қилиб, азон чақириб юборди. Ундан кейин мачит сўфисининг азони эшитилди. Сўнгра қўни-қўшнилар томларга чиқиб, дўмбира, жом, тунука товоқлар чалиб, элни уйғотди. Шу-шу бўлди-ю, ёшгина Аҳмад маҳаллаларда «Аллома бола» деган ном олди.

Шундан кейин Мунажжим Устоз Аҳмаднинг отасини учратиб «аллома бола» хусусида унга маслаҳат берди:

– Муҳаммад жаноблари, фарзандингиз Аҳмад Ибн Муҳаммад фалакиёт шайдоси бўлибдур. Оллоҳ унинг дилига шуни жо қилғонлиғи аёндир. Анга файласуфия ва риёзиётдан ҳам чуқур илм муносибдир.

– Риёзиёт муаллими ёллағонмиз. Ўғлон бул илмдин ҳам хабардордур. Энди навбат файласуфияга.

Аҳмад беш ёшга тўлганидагина шаҳар мактабига борадиган бўлди, унгача «ҳали жуда ёш» деб ўқишга олмаган эдилар. Беш яшар янги толибни бирданига ўзидан катта ёшдаги болалар синфига қўшиб ўқитдилар. Чунки унинг билими ҳар жиҳатдан мактаб болалари эришган даражадан юқори бўлса юқорики, асло кам эмасди. У тез кунда кўзга кўриниб, толибларнинг сардори, Мударриснинг ардоқлиси бўлиб қолди. Айниқса, риёзиёт соҳасида ҳеч ким унинг олдига тушолмасди. Кунларнинг бирида риёзиёт дарсида ажиб бир воқеа юз берди.

Мударрис (юқори синфни ўқитаётган домлани ҳамма Мударрис дер эди) дарсхонага кирди-да, атрофга назар ташлади. Талабалари жамоаси жам бўлиб хона девори айлана пахол устига тўшалган кўрпачаларга чўк тушиб ўтиришибди. Ҳамма, шу жумладан, Аҳмад ва унинг ёндоши Баттол ҳам, чўк тушиб, қўл қовуштириб, Мударриснинг оғзига термулиб ўтирибди.

Ниҳоят, Мударрис толибларига бир-бир қараб қўйди-да, буюрди:

– Уйда бажариб келиш учун берилган сабоқни текширурмен. Дафтарларингизни топширингиз.

Толиблар бирин-кетин таъзим билан Мударрисга дафтарларини топширдилар. Ҳаммадан олдин Аҳмад Ибн Муҳаммаднинг дафтарига кўз югуртириб чиққач, уни ажратиб қўйиб, Баттолнинг дафтарига кўз ташлади. Аҳмаднинг дафтаридан қанчалик шодон бўлса, бу дафтардан шунчалик хуноб бўлди-да, иккала дафтарни намойиш қилиб, биринчисини бошга кўтариб мақтади, иккинчисидан ниҳоятда дарғазаб бўлди-да, Баттолни ўрнидан турғизди.

– Баттол! Нега бажармадингиз. Шу ҳам масала ечишму! Аҳмад Ибн Муҳаммад!

– Лаббай, Мударрис ҳазратлари! – ўрнидан туриб қўл қовуштирди Аҳмад.

– Масала ечишни манави Баттол акангизга ўргатиб қўйинг, хўпми?

Аҳмад унинг дафтарини қўлига олиб, риёзиётдин ечилмаган масалани ишлаётганида, ори келган Баттол «буёққа бер дафтарни, тирранча» - деб унинг қўлидан тортиб олди. Буни кўриб турган Мударрис безорилик қилган Баттолни палаққа осишга буюрди. Шундан кейин Баттолнинг Аҳмадни кўргани кўзи, ҳақоратдан ўзга сўзи йўқ бўлди-қолди. Унга ўқрайиб қарайдиган, учрашганда нуқиб ўтадиган, сўзлашганда кесатиб гапирадиган бўп қолди.

Кунларнинг бирида фалакиётдан навбатдаги сабоқ олгани кетаётганида Баттол унинг йўлини тўсди. «Яна Устозингга кетяпсанми, ўқийвериб каллаварам бўп қолма тағин» деб кесатиқ қилган эди, Аҳмад унинг кесатиғига эътибор қилмай, аксинча, унга қуюқ салом берди. Баттол эса, саломга ҳам алик олмай, дағдаға билан:

– Кечаги ишинг учун жиззангни олардиму бу сафар кечираман. Аммо битта шарт билан. Бугун пешинда тарафма-тарафга даста ўйнаймиз. Келмасанг, ўшанда кўрасан. Менга қара, ўйинга Устозингни қизини ҳам бошлаб кел. Хўпми, «хўп» де!

Аҳмад иши кўп бўлса ҳам йўқ деёлмай, ноилож «хўп» деди ва ўзини йигит, деб ҳис қилгани боис «Йўлбарс изидан, йигит сўзидан қайтмас» мақолига амал қилиб, пешинда Устозининг қизи, мактабдоши Парчинойни ҳам даста ўйинига бошлаб келди.

Икки ўғлон, икки қиздан иборат тарафкаш гуруҳлар ўртасида бошланган даста ўйини узоққа бормади. Баттол гуруҳи ютди. Аҳмад гуруҳи ютқазди. Ўйин шартига биноан ғолиблар мағлубиятчиларни бир маррага зувиллатар ва нафаси етмай зуви тўхтаган жойдан паккагача белларига миниб бориши керак эди. Ғолибларнинг сардори Баттол Парчинойнинг олдига келиб, унинг хипча белига минмоқчи бўлди. Нозиккина Парчинойнинг ингичка бели девдай кўринган Баттолни қандай кўтарсин. Юраги така-пука бўлган қизча ханг-манг бўлиб турган чоқда Аҳмад келиб бош эгди ва икки букилиб Баттолга сўз қотди:

– Мана менинг белимга мининг!

– Сени эмас, манови жононингни мингум бор, – деди-да, Баттол Аҳмадни икки қўллаб итариб юборди. – Сен нари тур!

Аҳмад эс-ҳушли, тадбирли бола эмасми, Баттол билан ёқалашиб ўтирмади-да, Парчинойни қўлларидан ушлаб, можаро чиққан жойдан олиб қочди.

– Қочиб қутулолмайсан мендан. Қараб тур ҳали!...

Шаҳар четидаги ибодатхонада Юнон олими яшар эди. Муҳаммад ўғли Аҳмадни унинг ҳузурига олиб кирди. Юнон ибодатхонанинг қоронғу бир хонасида шам ёқиб, китоб ўқиб ўтирган экан, ота-болани хушнуд кутиб олгач, «хўш, хизмат?» – деб уларга нигоҳ ташлади.

– Шу ўғлонга қадимги юнон файласуфиясидан сабоқ берсангиз деб келдик, – деди ота.

– Бош устига, – жавоб қилди Юнон ва сўради. – Юнонча биладиларму, ўғлон?

– Оз-моз билурмен, Устоз ҳазратлари, – деб жавоб қилди ўғлон.

– Юнон тарихи китобларини ўқидимку, аммо Афлотун бирлан Арастунинг асосий китобларини тополмадим.

– Сиз ўқиш ва ёзишни қайдин ўргандингиз?

– Ўқиш-ёзишни волидам ўргатди, – деди ота. – Тилларни ўргатишга муаллимлар ёлладик. Ўғлоннинг зеҳни тез. Бир бор эшитганини ўша заҳоти қуймоқ қилиб оладур.

–Афлотуну Арастуларнинг ёшлигига ўхшар экан бу болакай, – деди Юнон олими.

Аҳмад дарров гапни илиб олди-да, савол ташлади:

– Арасту жаноблари Афлотун ҳазратларида таълим олғон эканлар. Не сабабдин ул зот ўз устозини танқид қилиб ёзибдурлар. Исботини ўқий олмадим. Китоби менда йўқ. Сиз аларнинг ҳамма китобларини ҳатто ёддин билармушсиз. Сабоқларингизга муҳтождурмен, Устоз ҳазратлари, – деди одоб билан ёш шогирд.

Шундай қилиб, Аҳмад фалакиёту, фалсафа ва риёзиётни етук олимлар қўлида ўргана бошлади.

Шаҳристон қибласидаги Ровот жомъе мачитида номдор қориларнинг анъанавий мушоираси ҳазрати Ёсину Таборакдан қироатхонлик борарди. Бу қироатхонликни Дорусаломдан келган халифалик вакили ҳамда икки машҳур сайёҳ ҳам тинглаётгани унга руҳ бахш этганди.

Тантанали қироатхонликни мактаб Мударриси «Сураи Фотиҳа»ни ўқиш билан бошлаб берди. Сафда тиз чўкиб ўтирган йигирма етти қори бирининг охирги сўзига сўз улаб «Сураи Бақара», «Сураи ҳазрати Ёсин»ни бир-бировига узатиш йўли билан ўқий бошладилар. Қатордаги йигирма бешинчи қори «Сураи Хос»ни жуда қойил қилиб ўқиди-да, суранинг охирги «Жаннати ваннас» сўзлари билан тугатиб, навбатни ёнидаги Баттол Ибн Сотимкарвонга узатди. Баттол нафаси ўткир, овози йўғон ва жарангдор бўлгани учун «Мендан ўзиб бўптилар» деб димоғдорликдан панд еди. Бунинг устига, жинидан баттар ёмон кўргани Аҳмад ёнида ўтирганидан ғазабланиб, уни қўқилаб ўтирган чоғида қироат навбати етиб келганини билмай қолди ва Мударриснинг осилиб тушган қовоғини кўриб, бутунлай ўзини йўқотиб қўйди.

Аҳмад хушёрлик қилиб, Баттол ўқиёлмай қолган сурани боплаб қироат қилгач, ўзи ўқиши керак бўлган «Дуои хатми Қурони аъзам»ни бошлади. Унинг овози ширали, мафтункор бўлгани сабаб ҳамманинг, шу жумладан Дорусаломдан келган меҳмонларнинг ҳам эътиборини ўзига тортди.

«Ул нодир қори ким бўладур?» деб сўраган меҳмонларга Мударрис «Ул зот менинг толибим, беҳад истеъдод соҳиби, уни маҳаллада «аллома бола» ҳам дейдурлар», деб жавоб қилди. Меҳмонлар «нодир нораста» билан мулоқот қилмоқ орзусини билдирган эдилар, Мунажжим Устоз қўл қовуштириб, бу вазифани ўз зиммасига олди ва уларни индинга намоз жумадан кейин ўз кулбаси, хонаихосга ташриф буюришларини даъват этди. Энг нуфузли қироатхонликда шармандаю шармисор бўлганидан беҳад ранжиган Баттол, бунинг учун рақиби Аҳмадни айбдор билиб, ўч олмоқ учун уни панада кутди ва йўлини тўсиб, унга ўшқирди: «Аҳмад! Қачонгача йўлимга қора тўғаноқ бўласан? Юр, миршабхонада гаплашамиз! Юр! Юр!», деб ёқасидан тортқилади, аммо Аҳмад «Миршабхоналик ишим йўқ маним» деб юмшоққина жавоб қилди. Баттол эса аввалдан ўйлаб қўйган режасига биноан бошини дарахтга уриб қонатиб, муттаҳамларча дод солди. Унинг дод-фарёдига югуриб келган икки миршабни кўриб «манави бола бошимни ёрди, ақчаларимни таламоқчи бўлди», деб тухмат қилди. Миршаблар бегуноҳ Аҳмаднинг қўлларини қайириб, ҳайдаб кетдилар.

– Тариқча ҳам гуноҳим йўқ, тухмат қилди жиянингиз, Оллоҳ гувоҳ? – деди Аҳмад Миршаб бошига.

– Қилғиликни қилиб қўйиб, гуноҳингни Оллоҳга оширма, тирранча! – деди-да, миршабларга буюрди: – авахтага қамаб қўйинглар буни!

Нуридийдасини авахтага тушганини эшитган ота-она гирдикапалак бўлди, шогирди қамалиб қолганидан хабар топган устозлару, маҳалла-кўй «Аллома бола» ҳақидаги бу гапни эшитгач, миршабхонанинг турумини тешгудай бўлди. Кўпчиликдан қуён қочиб қутилмас, деганларидай, кўплашиб, Аҳмадни тутқиндан қутқариб олдилар.

Тутқинликдан қутилган Аҳмадни биринчилардан бўлиб Парчиной кўргани келди ва Аҳмадни ўз хонасида ётиб олиб мириқиб китоб ўқиётган ҳолатда учратди. Бечора, авахтада ётиб, ўқишдан қоп кетган кўринади, деб ўйлаб, унга халақит бермаслик учун аста-секин, майда-майда одимлаб борди-да, унинг ортида нафас ҳам олмай, шарпасиз тикка турди. Бир китобни тамомлаб, иккинчисини қўлга олиш учун ўрнидан турган Аҳмад беихтиёр қизнинг оёғини босиб олди. Оёқлари оғриган қиз тўсатдан «вой» деб юборганини ўзи билмай қолди, аммо ногаҳон бу овоздан чўчиб тушган Аҳмад орқасида кўзлари ёниб турган Парчинойни кўриб қолди.

– Осмондан тушдингизму, Ердан чиқдингизму, Парчиной, – деди. – Сизни фариштами дебман.

– Сиз ҳаммани ҳам шундай улуғлаб гапирасиз-да. Одатингизга ҳамма қойил.

– Сиз эса ўзингиз айтган ҳаммадан ҳам ўзгачасиз!..

Бироз кўнгилли мулоқотдан сўнг Парчиной:

– Сизни дадам чақирдилар, – деди. – Юқоридин меҳмонлар келармушлар.

– Ундай бўлса тезроқ борайлик. Устоз меҳмонига хизмат қилиш шогирднинг бурчи.

Устознинг уйида созандалар соз чалиб меҳмонларни хушнуд қилиб ўтирган эди. Машшоқлар соз чалишни бас қилгач, чойнакда чой кўтариб, таъзим бажо қилиб кирган Аҳмадни меҳмонлар мамнун кутиб олдилар-да, уни саволга тутдилар. Уларнинг фалакиёт, риёзиёт, файласуфия ва тарихга оид барча саволларига Аҳмад ошиқмай, босиқ ва шарқона одоб-эҳтиром билан аниқ, равшан жавоб қайтариб турди. Меҳмонларнинг назарида бу ёш йигитнинг илми ва билими номдор олимлардан кам даражада эмасди. Шу боисдан улар Аҳмад Ибн Муҳаммаднинг номаи аъмолини ўз ён дафтарларига ёзиб олдилар ва у билан хайрлашарканлар , бир оғиздан, яна учрашурмиз, деб умид изҳор қилдилар.

Шу куни кечаси Аҳмад ажойиб туш кўрди. Унинг тушида бобокалони оқ тулпорни гижинглатиб келиб, «Ҳар ўғлонга бир оқ дулдул кекракдур» деганмиш-да, Аҳмадни оқ тулпорнинг кумуш қошли эгарига миндириб кетганмиш. Ўғлонинг бу ҳақдаги гапини тинглаган волидаси «хайрли туш кўрибдурсиз, қўзичоғим, анинг таъбири қутлуғ , оқ тулпорга минишингиз — Оллоҳнинг сизга этган улуғ неъматидур» деб, Ихлос сурасини тиловат қилиб, ўтганларга бағишлади.

Туш таъбири энди тугагач, Қубо шаҳристони ҳокимидан чопар келиб, «Аҳмад Ибн Муҳаммадга халифаликнинг Фарғона ихшидидин даъват васиқаси келди, ул зот зудлик билан Маъмун ҳазратлари ҳузурига борурмишлар», деган хабарни етказди. Бул хабардан мамнун бўлса-да, унинг отаси Муҳаммад Мунажжим Устозга йўлиқиб, даъватнинг савобини билмоқчи бўлган эди. Устоз унга «Бу Дорусаломдин келғон уламоларнинг тавсияси бирлан бўлғон хайрли ишдур, ташвишланманг, оқибати хайрлидур, иншооллоҳ» деб изоҳлади.

Даъватнинг боиси Мунажжим Устоз изоҳлагандек бўлиб чиқди. Дорусаломдин келган сайёҳ меҳмонлар Араб халифалигининг Фарғона музофотидаги нозири ва Ҳорун ар-Рашиднинг ўғли Маъмун ҳузурига кириб, Фарғона водийсига қилган сафарларидан олган таассуротларини мамнунлик билан гапириб бердилар. Гап орасида Қубо шаҳристонида мулоқот қилган ажойиб ва нодир нораста истеъдод эгаси тўғрисида алоҳида урғу билан гапира кетдилар.

— Аҳмад Ибн Муҳаммад хусусида гапирурмисизлар? — деб луқма ташлади Маъмун.

— Худди ўша! Билар экансиз ул зотни ...

— Ул зот хусусида Сизлардан батафсил эшитгум бор.

Марҳамат.

— Ул зот ўз бўйи-бастидан бир неча қулоч юксакликда кўринади. Риёзиёт, фалакиёт, файласуфия ва тарихдин эришган билимларига мафтун бўлдик,— деди.

Биринчи сайёҳнинг гапини тўлдиргандай иккинчи сайёҳ қўшимча қилди:

— Мутолааси зўрлигидан устозлари ул ёш олимға китоб етказиб беролмас эмиш. Юнончами, арабчами, ҳинд тилиндами, қўлиға тушган китобни ўқиб, устидан муҳокамаю мунозара ўтказар экан. Ул зот ҳатто Арастунинг Афистун назарияси хусусидаги танқидини бағоят пухта таҳлил қилибдур. Афсуски, ул зотга Қубо торлик қилиб қолибдур.

— Бой ва гўзал Қубонинг ул норастага торлик қилғонининг боиси нима?

— Назаримда, ундай катта истеъдод соҳибига Дорусаломдек зўр илмий майдон етишмаяпти...

— Ана шундай илмий майдон халифалиғимизда мавжуд. Падари бузрукворимиз Ҳорун ар-Рашид «Байтул ҳикма» уйини жами донишмандлар учун очиб эдилар. Биз бул уйни Аҳмад Ибн Муҳаммаддай тангри доно қилган истеъдодларга тўлдирурмиз.

Маъмуннинг ана шу қароридан сўнг юборилган даъват васиқасини кўзига суртиб, эъзозлаб кўтариб келган муллаваччани Маъмун ибн Ҳорун ҳазратлари ҳузурига бошлаб кирдилар.

Шарқона башанг кийинган, либоси қоматига ярашган муллавачча ўғлон одоб-эҳтиром билан таъзим бажо қилгач, ўзининг Қубодан даъват этилган Аҳмад Ибн Муҳаммад эканини баён қилгач, чўк тушиб, қўл қовуштириб: «Буюрсинлар, ҳазрат олийлари» деб олий ҳукм кутди.

Маъмун кўзига ёқимтой кўринган, шундай маҳкамада ўзини муносиб тута билган ва уламолар таърифлагандай етук, навқирон олимни ўзи ҳам юксак баҳолади-да, халифазодаларга хос ҳукм баён қилиб, унинг фикрини сўради.

- Сизни Дорусаломдек илм даргоҳига юборурмиз. Анда «Байтул ҳикма» деб аталмуш билимлар уйига барча донолар тўпланмоқдалар. Сиз ҳам ушал кенг илм майдонида бўлурсиз. Шул қарорга сиз нима дейсиз, жаноб Аҳмад Ибн Муҳаммад?

- Бул илтифотдан бошим осмондадур, ҳазратим! Фақат битта илтижойим бор. Агар рухсат берсалар падари бузрукворим ила волидаи мукаррамам ва етти маҳалламдин фотиҳа олиб қайтсам...

Ҳамманинг оғзида аллома бола Аҳмад... Аҳмад Ибн Муҳаммад... «Ул зотга халифанинг нозири шахсан катта илтифот қилганмиш. Худо берибди. Омади келибди. Болалигидан Хизр назар қилган бу Аҳмадга» деган мақтовлар.

Сафар либосида шарқона ясаниб олган Аҳмад ичкаридан чиқиб, ҳовлида жам бўлган жамоага таъзим бажо қилгач, отаси Муҳаммад ҳузурига келиб, таъзим қилиб, унинг оёғи остига чўк тушиб, қироат билан Сафар дуосини ўқиди.

... Сизларни омонатлари ҳайбатга солмайдиган ва зое бўлмайдиган Оллоҳнинг паноҳига топширдим.

... Оллоҳим, иноятинг-ла жаҳд қилурман. Шайланурман ва сафар қилурман...

Сўнгра деди: Эй падари бузрукворим, илтижо қилурмен, оқ фотиҳа беринг!

Кузатиш маросимига тўпланган жами жамоа иштирокида унинг падари бузруквори қўл очиб, қиблага юзланиб, чин дилдан сафарга чиқувчига бағишланган кузатувчилар дуосини ўқиди:

«...Динингни, омонатингни, ишларингнинг охирига етишини Оллоҳнинг паноҳига топширадурман. Сенга ҳам салом дегайман.

Оллоҳим, унга узоқни яқин, сафарни осон қил!

Оллоҳ тақвони озиғинг қилсин, гуноҳингни кечсин ва қаерда бўлсанг яхшиликка излантирган бўлсин».

Ҳамма унга жўр бўлиб «Омин!» деди-да, қўлларини юзларига тортди.

ҚЎШИҚЧИЛИК ҲАҚИДА ДАВРА СУҲБАТИ

Қўшиқ инсонга руҳий қувват берувчи озуқа, кўнгил малҳамидир. Маромига етказиб айтилган қўшиқ – мумтоз санъат дурдонаси ҳисобланади. Тингловчининг ёди лавҳига ёзилиб, бебаҳо хазинага айланади.

Бугунги кунда халқимизга тақдим этилаётган қўшиқларнинг савияси қай даражада?! Улар халқимизга маънавий озуқа бера оладими? Миллий қўшиқчилигимиз ва замонавий эстрада жанридаги муаммоларни ечиш учун қандай ишларни амалга ошириш керак?

«Киночилар уйи»да бўлиб ўтган давра суҳбатида ана шу саволларга жавоб изланди. Тадбирни Республика Маданият ишлари вазирлиги, Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар республика маркази, Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси «Мусиқа» Бош таҳририяти ташкил этди. «Қўшиқчилик санъати ва давр» мавзуидаги бу мулоқотда шоирлар, бастакорлар, олимлар, хонанда ва созандалар ҳамда талаба ёшлар иштирок этди. Давра қатнашчиларидан Неъматжон Қулабдуллаевнинг билдирган фикрлари кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди.

А. ЖЎРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

КИТОБЛАР ДУНЁСИ

Сўнгги пайтларда дўконлар сони кун сайин кўпаяётган бўлса-да, аммо китоб дўконлари бу издиҳом ичра деярли кўзга чалинмас эди. Пойтахтимиздаги Навоий шоҳкўчаси 30-уйда «Китоб дунёси» дўконининг очилиши китобсевар кўнглига анчайин таскин берди.

Энг асосий янгилик: китоб салонида дунё адибларининг саккиз юзга яқин ранг-баранг китобларининг мавжудлигидир. Улар турли ёшдаги, турли касбдаги, хуллас, барча китобсеварлар дидига мос келади. Чет эллик ёзувчиларнинг дурдона асарлари ўз ўқувчиларини дунё билан янада яқинроқ танишиш имконини яратади.

Буни «Китоб дунёси»га сайр айлаганлар англаши шубҳасиздир.

А. НАРЗУЛЛАЕВ.

(Газетанинг навбатдаги сони 19 февраль — пайшанба куни чиқади).

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги 136-37-85
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0984, 41.579 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Сергей ЛУКИН томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Қ. Эшматов.
Навбатчи — Қ. Норқобил.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машрабоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 *Босишга топширилди: 1.30* 1 2 3 4 5 6